4705

A. BUTTI

FLAMES EN L'OMBRA

DRAMA EN TRES ACTES

ADAPTACIÓ CATALANA DE R. N. GATUELLAS Y P. PELLICENA.

Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
University of North Carolina at Chapel Hill

http://archive.org/details/flamesenlombradr2212butt

Flames en l'ombra

A. Butti

Flames en l'ombra

DRAMA EN TRES ACTES

ADAPTACIO CATALANA DE
R. N. GATUELLAS Y P. PE-
LLICENA.

Ningú podrà representar, traduir, ni reimprimir aquesta obra sense permís de l'autor.

Els comissionats y representants de la «Sociedad de Autores Españoles» son els encarregats del cobro dels drets de propietat.

Està fet el dipósit que marca la lley.

BARTOMEU BAXARIAS-EDITOR
Passatge de Mercader, 10, interior.
BARCELONA. — 1909.

PERSONATGES

Isabel	30	anys.
Teresa	45 a 47	»
Assumpció	45	»
Rosa	25 a 30	»
Margarida	19 a 20	»
Mossen Ricart	55	»
Ramon	24 a 25	»
Don Rafel	58	»
Mossen D. Jaume Cots	40	»
Maurici	70	»
Nens: Lluiset	7	»
Nens: Juanito	5	»
Nens: Carlets	6	»

L'acció en una capital de provincia.—Epoca actual.—Dreta y esquerra, les del actor.

Aquesta obra va ser representada per primer cop al Teatre Català instalat en el de Romea, de Barcelona, la nit del dia 22 de Maig de 1909, ab el següent repartiment:

Isabel, Srta. Daroqui; *Teresa*, Sra. Parreño; *Assumpció*, Sra. Faura; *Rosa*, Srta. Bayona; *Margarida*, Sra. Ferrer; *Mossen Ricart*, Sr. Borràs; *Ramón*, Sr. Torelló; *D. Rafel*, Sr. Daroqui; *Mossen D. Jaume Cots*, Sr. Santolaria; *Maurici*, Sr. Capdevila; *Lluiset*, nen Forés; *Juanito*, nena Forés; *Carlets*, nen Artís.

612969

ACTE PRIMER

Casa del senyor rector de la iglesia de Sant Llatzer. Espayosa habitació irregular de parets blanques y amotblada ab severa y anticuada sencillesa.

En el centre, una taula tosca d'escriure, plena de llibres y cartes y un Sant Crist de ivori y èbano. Les parets estàn tapades per la part inferior, per una triple serie de prestatges plens de llibres vells. En la part superior de la biblioteca hi ha arrenglerades moltes estatues sagrades, junt ab petits cruxifixes, florers grans, canalobres de plata, calis y altres obgectes religiosos.

Un retrat de Pio X a la esquerra y altre de Lleó XIII a la dreta penjants bastant alts.

En la paret del foro una gran vidriera ab porta (ab visillos verts en els vidres) que posa en comunicació el despaig ab la saleta que serveix de menjador, qu'es visible desde el públich. El menjador arreglat també ab sencillés; una taula rodejada de cadires de palla; un casi bufet al davant; a un costat un quadro ab la Verge dels Dolors y davant del quadro una petita llàntia entre dos grans florers plens de crisantemos.

En el despaig dues portes laterals a l'esquerra; la primera condueix al rebedor; la segona a l'arcova de Mossen Ricart. A la dreta (la paret es oblicua), un balcó ab testos ahont floreixen crisantemos; el balcó mira cap a l'iglesia de la que's veurà una finestra d'arquitectura antiga ab vidres de colors.

Una butaca de cuiro a l'esquerra de la taula d'escriure; una tauleta y cadires davant del balcó. Varies cadires escampades per l'habitació.

Dematí de tardor. Claror dèbil ilumina la sala. Gran claretat en els murs de l'iglesia que's veuhen pel balcó.

ESCENA I

En el menjador Assumpció, qu'es una robusta dòna del poble de mitjana edat, està parant la taula. En el despaig, els seus fills Lluiset, de 7 anys, y Juanito, de 5, juguen ab en Carlets,

nen de 5 a 6 anys. El sèu joch consisteix en caminar en fila un darrera l'altre al voltant de la taula d'escriure, cantant monòtament y ab confusió cants religiosos. Juanito va davant ab una olleta com si fos un incensari. Lluiset en el centre, molt seriòs, porta en el cap, fet de periò dichs, un bonet de capellà ò mitra de bisbe, en l'espatlla el tapete de la tauleta y a la mà, imitant el pàli, una sombrilla; Carles va l'últim sostenint ab les mans el tapet. Criden molt, imitant els cants dels capellans. Per la primera esquerra entra Maurici, vell aixerit y bellugós, de 70 anys, ab la cara afeitada, vestit de negre, gorra del mateix color; es calvo.

MAURICI (*entrant*)

Mare de Deu, quín escàndol! Però què redimontri feu, canalla? (*Els nens callen y formen grupu.*) Assumpció! Donya Assumpció!

ASSUMPCIÓ (*desde el menjador*)

No fassi cumpliments, senyor Maurici; entri, entri.

MAURICI

Je, je!... ah! Està aquí, donya Assumpció?

ASSUMPCIÓ

Sí, y ab el seu permís seguiré parant la taula per dinar.

MAURICI

Però que no sent el terrabastall que armen aquets xicots?

ASSUMPCIÓ

Pobrissons! Sino fossin aquestes estones d'esbarjo que tenen, quan el senyor rector es fòra de casa, se moririen d'aborriment.

MAURICI

Aara veig que no més son tres y sembla que hi hagi un batalló sencer.

ASSUMPCIÓ

Sí, també hi ha en Carlets, el fill de la Rosa, que per cert ha tingut el poch acert de tornarse a casar, ara fa sis mesos... Pobre criatura! Com que a casa seva el balden a pallisses, sempre el tinch aquí.

MAURICI

Pobret!

ASSUMPCIÓ

Tenen els tres tant poques ocasions de jugar!.

MAURICI

Però de totes maneres, donya Assumpció, bó serà que'ls renyi perque no cridin com si estessin a plassa. (*Mentrestant els nens han anat al balcó ahont discuteixen animadament.*)

ASSUMPCIÓ

Dèixils cridar. Y bé, què'm conta de nou? Díguim coses; que aquí, com que no vé ningú, no sé may rès.

MAURICI

Je, je. Ara a l'entrar m'he topat ab el vicari general que trobo fins a la sopa.

ASSUMPCIÓ

(*rient y continuant la seva feina*)

Y a mossen Ricart, l'ha deixat a l'iglesia?

MAURICI

A l'Iglesia? Je, je! Si al menos fa tres hores que ha sortit! Jo'm creya trobarlo aquí.

ASSUMPCIÓ

(*deixa de treballar y s'apropa ab curiositat*)

Que fa tres hores que's fòra?

MAURICI

Sí, casi casi. Aixís que ha acabat de dir missa, ha baixat a la Capella del Santíssim Sagrament, s'ha mudat de roba y se'n ha anat

com un llamp cap a palau, cridat, segons m'han dit, per sa Ilustríssima.

ASSUMPCIÓ

(*apropantse més*)

Per sa Ilustríssima? Y per què?

MAURICI

Je, je. A mossen Ricart no li agrada franquejarse ab ningú .. ni ab mi. Potser el senyor Bisbe ha volgut consultar ab ell...

ASSUMPCIÓ (*pensativa*)

No digui això. Sa Ilustríssima no té cap inclinació pel senyor rector y en comptes d'afavorirlo, lo que fa es molestarló a cada moment. No es que mossen Ricart m'hagi dit may rès, però jo soch gos perdiguer y'm sembla que...

MAURICI

(*ha tret d'una butxaca una capseta ab rapé*)

Vol rapé?

ASSUMPCIÓ

(*prenentne un pols*)

Serà casualitat, però sempre que ve de Palau porta un humor de tots els dimonis. Què li dirà aquest frare?... (*estornuda*) Atchis!

MAURICI

Jesús!

ASSUMPCIÓ

Gracies... a un sant com es mossen Ricart!

MAURICI

Diu la Sagrada Escriptura, donya Assumpció, que també els sants pequen set vegades al dia. (*ab molt misteri*) Vaja, vol saber per què sa Ilustríssima no mira ab bons ulls al senyor rector? Perque ja sent que ha fet a tots, y que s'acaba...

ASSUMPCIÓ

Per Deu, no digui això.

MAURICI

Jo m'entench... m'han dit que té un gangli...

ASSUMPCIÓ

Eh?

MAURICI

Sí, aquí en el ventre. Jo l'última vegada que l'he vist a la Catedral, casi no's tenía dret per dir missa... y si ell deixa el lloch lliure, segons indiquen serà mossen Ricart el que...

ASSUMPCIÓ

Calli, calli! Si ell el sentía!

MAURICI

Je, je, se'm menjaría.

ASSUMPCIÓ

Tant com menjàrsel no, perque es dia de vigilia, però que'l renyaría forsa, estiguin segur. *(Cambiant de tò)* Y no vé! Y avuy que tením convidats! Aquest bisbe ni els diumenges me'l deixa en pau. *(Durant el diàlech els nens han comensat a disputar en el balcó. Juanito que tenía la mitra de paper no vol donarla a en Carlets que li vol pendre de les mans violentament. En Juanito se posa a plorar estrepitosament.)* Nens, calleu y esteu quiets; què teniu ara?

JUANITO (*plorant*)

Oh, oh! Que aquest sempre vol fer de bisbe y jo també vuy serho. Oh, oh!

ASSUMPCIÓ

Y per això plores? No t'has fet pas mal?

JUANITO

No, si es que'n Carlets...

ASSUMPCIÓ

Carlets, vínem aquí. *(Aquest s'apropa ab el periòdich a les mans)*. Què li has fet, Juanito?

CARLETS

Si no li he fet rès, mamà.

ASSUMPCIÓ

Quin diari es aquest que has estripat? (*Deixa a en Juanito a terra y agafa el periòdich.*) De ahont l'has tret? L'has agafat de la taula d'escriure?

CARLETS

No...

ASSUMPCIÓ

Com que no, si es «La Religió Catòlica» d'avuy. (*A Maurici*) Miri com me l'han posat. Ay, Reina Santíssima, y què li dich jo ara a mossen Ricart? Pobra de mi!

MAURICI

(*parlant ab els nens severament*)

Ah, dimonis!

ASSUMPCIÓ

Vosaltres, desseguida fòra d'aquí, que no vos vegi més. Apa, depressa. Y tu, Carlets, ves a casa teva, que ja t'arreglarà el teu parastre. (*Els noys fugen tots pel foro*). Y ara jo que faig! Què invento?

MAURICI

No inventi rès, que's pecat y díguili la veritat.

ASSUMPCIÓ

Lo qu'es la veritat no li dich. Si sapigués que'ls deixo jugar en el despaig, pobra de mi. (*Se sent la campaneta de la porta*). Ay, Sant Cristià! Ay, que ja'l tením aquí!

MAURICI

Sí, ell deu ser.

ASSUMPCIÓ

Desseguida qu'entra sempre'm demana el diari...

MAURICI

Díguili que no ha vingut el carter.

ASSUMPCIO

Però això es pecat.

MAURICI

Demà's confessa y... però què fa que no va a obrir la porta?

ASSUMPCIÓ

Estich tan espantada!...

MAURICI

Ja vaig a obrir jo. Oh, les dònes! com jo dich que son el diable! (*Se'n va primera esquerra*)

ASSUMPCIÓ

(*S'aixeca de repent tractant d'arreglar el periòdich.*) Lo mellor serà que l'amagui a la cuina. (*Se'n va ràpidament cap al foro.*)

RAMON

(*desde dins per la dreta*)

Què? Que no ha vingut?

ASSUMPCIÓ (*escoltant*)

Ah! no es ell; es el senyoret Ramon. (*Va cap a la porta.*)

ESCENA II

(*Ramon Prats, entra per la primera esquerra ab el barret a la mà, seguit de Maurici. Es un jove de 24 a 25 anys alt, robust, però de gens polits ademans, seràfich y apacible com un sacerdot. Vesteix trajo color fosch, ab distinció, però sense elegancia. Porta «quevedos» d'or subgectats per una cadeneta també d'or, fixa en la solapa de l'hermilla. Somriu tot sovint ab expresió simpàtica*).

RAMON

Se pot passar?

ASSUMPCIÓ (*ab gran finura*)

Passi, passi senyor doctor.

RAMON

Bon día, Assumpció. Veig que no ha vingut encara Mossen Ricart.

ASSUMPCIÓ

Si, lo qu'es avuy se fa desitjar, però no hi fa pas res; segui.

RAMON

Donchs si que m'assento. (*Assumpció agafa una cadira y la posa al centre de la sala*) Gracies, Assumpció, Deu li pagui. (*pausa. Fentse vent ab el mocador*) Uy! lo qu'es avuy fa una xafogor!

ASSUMPCIÓ

Bon temps per la verema. (*mirant al balcó*)

RAMON

Y per aquets hermosos crisantemos, que aquest any han crescut molt. Es vostè que'ls cuida?

ASSUMPCIÓ

Jo no. No m'agraden; son flors de cementiri, creixen sols.

RAMON (*a Maurici*)

Es a dir que vostè creu que don Ricart, ha anat al Palau?

MAURICI

Al menos aixís ho ha dit a mossen Ribas, quan ha acabat de dir missa.

RAMON

Es estrany... sent diumenge.

MAURICI

Oh! senyor doctor, per la gent d'iglesia

com nosaltres, no hi ha festa que valga, treballem sempre com besties, ab perdó sia dit.

ASSUMPCIÓ

Una cosa li vuy demanar, senyoret Ramón.

RAMON

A mí?

ASSUMPCIÓ

Si.

RAMON

Digui.

ASSUMPCIÓ

Que aquest dematí no se còm, he romput el diari del senyor... y com qu'es l'únich que llegeix... si quan ve no'l troba...

RAMON

Comprench, comprench, aquí te el meu, que ja he llegit.

ASSUMPCIÓ

Moltes gracies senyoret; no sab lo molt que li agraeixo. Fa bé mossen Ricart d'estimarlo tant. Si tingués un fill (*Maurici tús y riu*) bé, vuy dir que si no fos capellà, y tingués un fill, no l'estimaría més que a vostè (*deixa el diari en el àngol de la taula d'escriure*)

RAMON

Si, m'estima molt; es molt afectuós. (*se sent la campaneta de la porta*).

ASSUMPCIÓ

Ara si qu'es ell. (*se'n va primera esquerra*).

MAURICI

Ja es hora que vinga. (*Ramon s'ha aixecat y espera en actitut de reculliment, ab els brassos creuhats y els ulls en terra Assumpció surt ab la cara contrariada y diu a Ramon ab gran misteri*).

ASSUMPCIÓ

Senyoret, es el seu papa.

RAMON

(*complertament sorprés*)

El papa?

ASSUMPCIÓ

(*dirigintse a dins*)

Passi, passi senyor Prats. Precisament també l'espera una persona molt amiga de vostè.

ESCENA III

(*Rafel Prats entra per la primera esquerra. Té 58 anys però encara's conserva jove, ágil y de maneres distingides El cabell fort y un xich caigut sobre els polsos. Vesteix airosament trajo de tons clars, barret de palla, guants clars y bastó de moda. Desde aquest moment tots els personatges parlen ab to misteriós, esceptuant a don Rafel que parla naturalment*).

RAFEL

(*a l'entrar veu al seu fill y somriu lleugerament sarcástich*). Hola, Sant Ramon.

RAMON

(*sortint a rebrel ab inquietut*)

Bon día papa. Com estàs?

RAFEL (*abrassantlo*)

Pse, de salut sempre be. Però passo disgustos, molts disgustos. Y tu, què fas aquí?

RAMON

No recordes qu'ahir vaig arrivar a casa que avuy no hi aniría a dinar, perque estava convidat aquí?

RAFEL

Me sembla que comenses a abusar de la amabilitat de don Ricardo. Ab la gana que

sempre tens, y que jo t'envejo, te li menjaràs la meitat del sou. (*a Assumpció*) Y ahont es? Perque necesito parlar ab ell d'un assumpte molt delicat. Se'l pot veure? (*Ramon está cada moment més preocupat*).

ASSUMPCIÓ

Es qu'encara no ha vingut però ja no pot tardar. Tots l'esperem y com que ja es casi l'hora de dinar... Però segui, don Rafel (*li apropa una cadira*).

RAFEL

No gracies, no estich cansat. (*pensatiu*) Ab bon embolich m'he ficat!

RAMON

Creyem que ha anat a Palau y també pot ser que l'entretinguin.

RAFEL

Donchs es precís que parli ab ell desseguida y no es cosa de que vagi ara a casa el Bisbe.

RAMON (*armantse de valor*)

Però què li tens de dir, que tanta pressa corre? Aquesta es la primera vegada que vens aquí.

RAFEL

Per fortuna.

RAMON

No'm vols dir de què's tracta?

RAFEL

A tu, no, ets massa sant. Es un secret entre ell y jo... més ben dit, entre ell, jo y una tercera persona.

RAMON

Que t'envía la mama?

RAFEL

Tan com enviarme no... però com que ella en tot vol intervenir... Donchs que... Y prou,

qu'encara ho sabríes tot... (*se va a sentar y repara en la presencia de Maurici. Baix a Ramon*) Qui es aquest home que sembla una òliva?

RAMON

No es ningú. (*se sent la campaneta*).

ASSUMPCIÓ

Ab el seu permis. (*mutis primera esquerra*).

RAMON

(*baix y rápidament a Rafel*)

Papa, la teva visita me preocupa molt.

RAFEL

Que tens por que vinga a armar escàndol? Tranquilísat, que'l teu pare encara qu'es un heretge, en bon hora ho digui, avuy està animat de les més santes intencions y ve disposat a realisar una bona obra, encara que't sembli impossible.

RAMON

Però diguem al menos...

RAFEL

Ja'l tenim aquí.

ESCENA IV

(*Mossen Ricart surt per la primera esquerra seguit de don Jaume y de Assumpció. Don Ricart sols té 55 anys encara que'n representa bastants més; té el cabell gris, un xich encorvat el cos y es més aviat gros que flach, fa ulleres, com si estés malalt. Els ademans franchs, resolts. Aspecte sever, expresió a voltes ascètica y a voltes imperiosa. Devegades apareix en la seva cara una expressió imprevista de superioritat. Somriu vagament, o ab gran dulsura o ab amarch sarcasme. Mossen Jaume es bastant més jove qu'ell; té tot lo més 40 anys; es gros, moreno, fort y expansiu: ulls vius y penetrants. Se*

nota en ell un continuat esfors per moderar el seu temperament exhuberant y per semblar humil, apacible, tímit y alegre).

RICART

Entri, profesor. Avuy si que per poch tinch la descortesía de ferlo dinar sol ab el meu amich que per cert ja ens està esperant. El senyor Bisbe, no pert may l'ocasió de posar a proba la paciencia y l'humilitat del seus inferiors y m'ha fet fer dos hores d'antecàmara.

DON JAUME (*rient dintre*)

«Púlsate et aperitux vobis».

RICART (*rient amargament*)

Ramon, te prego que'm perdonis. (*a l'avensar repara en don Rafel, se para, el mira com interrogantlo*).

RAFEL

(*ab cortesía y sencillés sortint a trovarlo*)

Bon día don Ricart. (*Assumpció entra, parla en veu baixa a Maurici y els dos se'n van per el foro y la porta vidriera queda tancada*).

RICART

Servidor seu, senyor Prats.

RAFEL

Segurament don Ricart, l'estrenyarà molt la meva visita.

RICART

Estranyarme... si. efectivament m'estranya una mica, però al mateix temps m'afalaga. Vostè dirà en què puch servirlo.

RAFEL

Necessito parlar ab vostè ara mateix, d'un assumpte molt delicat y que l'interessa.

RICART

Que m'interessa?

RAFEL

Si.

RICART

(*El mira un instant ab molta calma inmòvil; després se gira cap a don Jaume qu'està encara en la porta*). Senyor professor, entri. Tinch el gust de presentarli al senyor Prats, pare del nostre bon amich, Ramón... Don Jaume Cots, professor del Seminari.

DON JAUME

(*donantli la má ab afecte*)

Celebro molt aquesta presentació; feya temps que desitjava conèixel.

RICART

(*estrenyentli la má ab gran cortesía*)

Vostè es molt amable.

JAUME

Tinch molta estima y soch un gran admirador de les virtuts morals del seu fill.

RAMON

Per Deu don Jaume!

JAUME

Y desitjava felicitarlo, sincerament, per haver sabut inculcarli aquets sàns principis, a fi de conservarlo, entremitg del escepticisme qu'impera, fidel a una fe, que no pot ser ni més ferma, ni profonda.

RAFEL

Don Jaume, el qu'es en això, jo no hi tinch cap mérit.

JAUME

Es que vostè es molt modest. Però jo entench que en aquets casos, el major mèrit es dels pares.

RICART

(*interrompent el diálech*)

Y la seva esposa està millor dels nervis?

RAFEL (*girantse*)

Si, moltes gracies; està perfectament bé... o al menos està com sempre y m'ha encarregat que'l saludés afectuosament.

RICART

Sent aixís, ella sab que vostè m'ha vingut a visitar?

RAFEL

Si senyor.

RICART

Això ja'm tranquilisa una mica. Y lo que m'ha de comunicar, exigeix necessariament que estem sols?

RAFEL

Imprescindiblement.

RICART

Y es questió de molta estona?

RAFEL

Això dependrà de vostè. Jo, per la meva part, enllestiré desseguida.

RICART

(*Girantse cap a Ramon y don Jaume que parlen entre si somrients*). Don Jaume, Ramon, els prego que passin un moment al menjador. El senyor Prats desitja dirme alguna cosa reservadament. Ja'm dispensaràn, eh?

JAUME

No faltava més. Ab mi no fassi cap compliment.

RICART

(*obrint la porta vidriera*)

Suposo que serà poca cosa y que dintre

cinch minuts ens podrem sentar a la taula. Assumpció, Assumpció.

JAUME

(*a n'el senyor Prats*)

Ab el seu permís, senyor Prats.

RAFEL (*s'inclina*)

Y dispènsinme si he vingut a destorbarlos.

JAUME

Res d'això. (*entra al menjador seguit de Ramon que anirà ab inquietut al seu pare*).

ASSUMPCIÓ

(*que surt depressa*)

Què desitja?

RICART

Serveixi a n'aquets senyors una mica de vi bo.

ESCENA V

(*D. Ricart tanca cuidadosament la porta vidriera y s'apropa a Rafel pausadament, seriós, fret y impenetrable. Rafel l'espera dret, un punt inquiet. Tota l'escena, inclós els moments en que s'acaloren, deu ser dita ab tons moderats.*)

RICART

(*oferintli una cadira*)

Tinga la bondat de seure.

RAFEL (*seyent*)

Moltes gracies. (*s'assenta davant la taula d'escriure*).

RICART

(*Seyent en la butaca de cuiro darrera la taula*). Estich a les seves ordres.

RAFEL

Mossen Ricart: la missió caritat va o millor dit, l'encàrrech que m'han confiat, es verda-

derament molt dificil de portar a terme y més per mi, poch acostumat a aquestes questions. Si no recordo malament, vostè en una ocasió, parlant ab la meva senyora, va tenir a be calificarme d'egoista.

RICART

No recordo... però li agrairía qu'anés directament a l'assumpte.

RAFEL (*somrient*)

Es que no sé per hont comensar... Bé donchs, vaig a parlarli clarament y sense embuts. Me puch expresar ab llivertat?

RICART

(*mirantlo impassible*)

Ab complerta llivertat.

RAFEL

Donchs bé... sàpiga... que la seva... germana... es a casa meva.

RICART

(*sense alterarse lo més mínim el séu rostre*)

La meva germana? Quina germana?

RAFEL

Quina vol que siga? L'Isabel.

RICART

(*impassible, aixecantse*)

Dispensim, però no la conech.

RAFEL

(*agafantlo rápidament per un bras*)

Per caritat, mossen Ricart, li prego que segui y m'escolti ab paciencia, al menos cinch minuts. (*Ricart torna a seure ab freda calma*). Isabel, després d'un llarch y penós peregrinatge, ha arribat avuy aquí, ab la ferma intenció, com es molt natural, de presentarse desseguida davant de vostè.

RICART

Davant meu?

RAFEL

Quina altra intenció devía y podía tenir? No obstant la seva decissió, li ha faltat el valor y no s'ha atrevit Ara veig que ha fet santament, ja que segurament vostè ni tant sols l'hauría rebut.

RICART

Efectivament.

RAFEL

Vaya una manera de practicar la caritat cristiana.

RICART

(*ab vehement sevevitat*)

Li prego que suprimeixi els comentaris.

RAFEL

Si, si, dispènsim. No coneixent aquí, després de tants anys d'ausencia, més que a nosaltres, se'ns ha presentat a casa. Jo encara no m'havia llevat y l'ha rebuda la meva senyora, per la que he sabut en el terrible estat de dolor y desesperació en que's trobava la infelís. Com que suposava que la rebuda que vostè li faría, no fora, la qu'ella esperava, abans de fer una tentativa sense esperansa, ens ha suplicat ab llàgrimes als ulls, que intercedíssim amigablement, per obtenir de vostè, sino el perdó de les seves faltes, al menos un xich de compassió per les seves actuals desventures.

RICART

(*sempre ab molta fredor*)

La meva compassió no li ha faltat may. Ni un día, tant sols, he deixat de resar per ella.

RAFEL

Si es aixís, mossen Ricart, crech que no serà tant inexorable ab ella y no's negarà a

acullirla piadosament, tal com se mereix la que com ella, se troba en tant trista situació, y escoltarà benevolament les seves disculpes. Pensi que al cap d'avall es la seva germana y que per molt culpable que hagi sigut, vostè no pot en conciencia, rebutjarla d'aquesta manera sense, al menos, escoltarla.

RICART

(*ab molla calma*)

Senyor Prats, com a sacerdot, no puch negar auxili a qualsevol que m'ho demani per indigne y pecador que siga. Però com a home, no crech tenir cap obligació ab la persona que vostè, ab tant cel y habilitat està defensant.

RAFEL (*animantse*)

Me permeto ferli present certs devers de mútua assistencia, que tenim ab els individuus de nostre familia, devers no solsament aconsellats per la pietat, sino senyalats y imposats per la lley.

RICART (*somrient*)

Se refereix a lley dels aliments.

RAFEL

Precisament. Y ara escoltim. La seva germana, y creguim que sento tenir de contar detalls tant dolorosos, ha arribat en condicions desesperades y sense cap mena de recursos. Segons ha contat, en aquets últims temps ha passat per les mes apurades situacions de miseria. Després d'haver venut l'últim fil de roba, se va quedar sense saber ahont anar a menjar ni dormir; va caure malalta y varen recullirla. .

RICART

(*ab veu ofegada per l'emoció*)

Prou, calli per Deu! Jo no mereixo saber aquest terrible càstich!

RAFEL

Ara que ho sab tot, compendrà que no es oportú recriminar la seva conducta anterior tant durament expiada y que lo que procedeix, es acullir benevolament a n'aquesta desgraciada, que en tant trista situació's troba.

RICART

Però còm? Còm?

RAFEL (*ab resolució*)

Primerament, no tancantli brutalment les portes de casa.

RICART

Senyor Prats... jo procuraré que l'admetin en qualsevol assil religiós.

RAFEL

Ab això no n'hi ha prou. La seva germana ve humillada y penedida a demanarli perdó, suplicant un lloch al seu costat.

RICART

A casa meva?

RAFEL

Assegura qu'es l'únich camí de salvació que li queda.

RICART

Això es impossible! Del tot impossible!

RAFEL

Per qué?

RICART

Vostè no sab que la meva calitat de sacerdot, me veda tenir en ma propia casa persones que no m'inspiren complerta confiansa respecte a la seva moralitat. Jo ignoro la seva vida. Ha expiat durament el seu primer erro, sofrint, lluitant, treballant en una ocupació honesta? (*apoyantse a Rafel y sentantse al seu costat, parlantli ab gran ansietat*) Vostè que està més ben informat que jo, trèguim d'

aquest terrible dubte; què ha fet durant aquets anys d'ausencia, ahont ha estat?

RAFEL

Què vol que sàpiga jo...

RICART

Però al menos vostè l'ha vista, ha parlat ab ella...

RAFEL

Ha sigut cosa d'un moment...

RICART

Y quina impressió li ha fet?

RAFEL

L'impressió d'una dòna infelis, cansada de la vida que fins ara ha portat y que desitja repós y tranquilitat

RICART

(*ab vehemencia y misteri*)

Y es encara tant hermosa?

RAFEL

Verdaderament... no m'hi he fixat bé. M'ha semblat que estava demacrada, a causa dels molts sofriments y malalties.

RICART

Y els ulls?

RAFEL

Els ulls son hermosos com abans: dugues maravelloses flames negres, que cremen quan miren.

RICART (*ab indignació*)

Malehida hermosura! (*Se tapa la cara ab les mans y's queda pensatiu. Rafel s'aixeca, el mira un moment somrient irònicament y movent el cap. Després diu ab accent juvenil:*)

RAFEL

Aixís es, don Ricart... que...

RICART

(aixecant el cap com desvariejant)

Què?

RAFEL

Vaig a buscar ara mateix a la seva germana...

RICART

(aixecantse ab resolució)

No, per caritat, senyor Prats. Repeteixo que no puch rèbrela a casa meva, sense saber positivament que la seva presencia no serà un perill per la meva reputació, y un escàndol per la gent.

RAFEL

Y mentres vostè s'informa d'aquets detalls, què farà la pobra Isabel, la seva germana? Ahont viurà? Jo, ab molt gust, seguiría amparantla...

RICART

Jo els agraeixo lo qu'han fet per ella. Jo li buscaré una casa tranquila avuy mateix.

RAFEL

(un xich disgustat)

Y's nega en absolut a rèbrela?

RICART

(ab humilitat, casi suplicant)

Y no per duresa de sentiments. No per indiferencia vers a n'aquesta desgraciada; que no'm correspón a mi, pobre pecador, jutjar ni condemnar.

RAFEL

Me crech en el dever d'advertirli, lo perillós que pot resultar el seu comportament y la gran responsabilitat que adquireix. La seva germana està ara en tal estat d'exaltació, que abandonada a ses propies forses, es capàs de qualsevol bogería.

RICART

(*ab turbació, indecís, creuant les mans y mirant al cel*) Deu meu! Aconcèllem! Què dech fer?

RAFEL

(*perdent la paciencia*)

Sí, demànili consell!

RICART

No li proibeixo que dubti de la meva caritat, però li exigeixo que'm respecti la fè. (*Cambiant de tò*) De totes maneres, per satisfacció de la meva conciencia, vaig a consultar ab el meu director espiritual, que Deu m'ha posat al costat en aquesta hora angustiosa de proba!

RAFEL

Aquest sacerdot jove? Això es inútil, don Ricart.

RICART

No, no es inútil. Ningú es bó per propia guía. (*Se dirigeix resoludament cap a la porta vidriera.*)

RAFEL

(*apart y ab geste de despreci*)

L'un ajuda a l'altre!

RICART

(*obra la vidriera y crida*)

Don Jaume, vol fer el favor? (*Don Jaume qu'estava parlant animadament, se gira.*) Vol fer el favor d'entrar un moment al despaig? Desitjo saber la seva opinió en l'assumpte que discutím don Rafel y jo. (*A Ramon*) Y tu, Ramon, perdònem, si't deixo sol un moment.

RAMON

Per mi no's preocupi; tinch molts diaris per llegir.

ESCENA VI

(*Don Jaume entra somrient en el despaig, don Ricart tanca la vidriera. Indica a don Jaume la cadira en la qu'ell estava sentat, seuen els tres*).

RICART

(*ràpidament y ab agitació*)

Se tracta d'un cas de conciencia, que vosté té de resoldre.

JAUME (*a Rafel*)

Dels dos, no es aixís don Rafel? (*Rafel diu que si ab el cap*).

JAUME

«Domine, non sum dignus» això hauría de respondre... però y per què m'han escullit a mi, com a àrbitre?

RICART

Primerament y en poques paraules el posaré en antecedents del fet que ignora completament, per haver succeit fa molts anys, quan vostè encara no era professor del seminari.

JAUME

L'escolto atentament.

RICART

En aquells temps jo no vivia sol. Tenia al costat meu a una germana, nascuda com de miracle 20 anys més tart que jo y a la que vaig educar desde petita, per haver mort els nostres pares. (*Don Jaume s'ha posat molt seriós y escolta ab atenció*) Jo estimava a la meva germaneta ab idolatría y no obstant les atencions y cuidados del meu ministeri, tenía ab ella la solicitut d'un pare regatejant fins de-

vegades les almoines als meus pobres, per atendre a la seva educació y abreviant els meus exercicis piadosos per poder vigilarla, a fi de que fos bona y s'eduqués en el sant temor de Deu, sent una santa com nostre pobra mare. Tenía ja 18 anys y era hermosíssima. *(petita pausa)* Un dia va desaparèixer de casa, sense ni dirme adeu.

JAUME

La seva germana!

RICART

(dient que si ab el cap)

Mes tart, vaig saber que s'havía escapat ab un jove d'aquí, bastant conegut per la seva mala fama.

JAUME

(turbat y mirantlo)

May hauria sospitat aquest drama en la seva vida.

RICART *(continuant)*

Desde aquell dia y fa 14 anys, no havía tingut d'ella cap noticia!

JAUME

Com? Es possible? Però vostè no va procurar trobarla y lograr al menos qu'el malvat se casés ab ella?

RICART

Hauría sigut inútil.

RAFEL

El pare d'ell no hauría consentit.

RICART

Y ademés, ella va renegar del meu afecte y de la meva autoritat y jo vaig decidir també deixarla sense afecte y protecció.

JAUME

Dispènsim... però en això va procedir malament.

RICART

(*baixant el cap humiliat*)

Vaig fer mal ho sé y he expiat durament la meva falta. Aquell mal home després de passats uns mesos y cansat d'ella, va abandonarla. Jo vaig intentar trobarla però tot va ser inútil...

JAUME

Això es horrible!

RICART

Y avuy, inesperadament, torna la meva germana!

JAUME

(*Ab somrisa de sincera alegria y com respirant millor*) Deu misericordiós!

RICART

Si, y torna desgraciada, afligida, humillada, com el fill pròdich a casa els seus pares, y'm demana que la rebi. (*creuant els brassos y mirant a don Jaume intensament*) Què haig de fer?

JAUME

Y m'ho pregunta? Jo crech que'l cas no ofereix cap dubte. Què ha de fer? Correr a trobarla ab els brassos oberts y donarli el primer bés de reconciliació.

RAFEL

Ho veu don Ricart!

RICART

(*impassible encara sense mirar a don Rafel*)

Don Jaume, dispensim, però'm temo que la seva incomparable pietat...

JAUME

Per què?

RICART

Vostè no ignora que m'està prohibit viure en companyia de qualsevol dòna, encara que fos la meva mare, no tenint confiansa en la seva conducta y antecedents.

JAUME

Si, es veritat y per això necessitava saber ab quina intenció li demana la seva germana aculliment.

RAFEL

No es dificil endevinarlo; ella sab de sobres que per viure al costat del seu germà, sacerdot recte y de tanta conducta, ha de ser ab ferma decisió de cambiar radicalment de manera de ser.

JAUME

(*aixecant els ulls al cel ab actitut mística*)

«Cor contritum et humillatum, Deus, non despicies».

RICART (*conmogut*)

Com? Vostè també m'aconsella que la perdoni?

JAUME (*baixant la vista*)

Jo diré solsament, que si's tractava d'una germana meva, no dubtaria ni un instant en obrirli les portes de casa y aproparla afectuosament al meu cor.

RICART

(*girantse a don Rafel ab accent de dolorosa resignació*) Senyor Prats. Pot acompanyar aquí a la meva germana quan vulga.

RAFEL

Es una bona acció, Mossen Ricart! Desseguida estarà aquí... perque.., abans he dit una petita mentida... Isabel, ansiosa de saber la seva resposta, m'ha seguit y m'espera aprop d'aquí... y ab el permís de vostès... vaig a

buscarla... Ay, sembla que respiro millor!... (*surt apressadament, primera esquerra*).

ESCENA VII

(*Mossen Ricart s'apoya en la taula d'escriure com si estés molt cansat y resta pensatiu. Don Jaume, després d'una pausa s'aixeca y s'apropa a ell lentament*).

JAUME

(*ab un fil de veu*)

Don Ricart... serà millor que rebi a la seva germana sense inútils testimonis; me'n vaig.

RICART

Se'n va? y el dinar?

JAUME (*somrient*)

«Quod differtur, non anffertur» (*ab dolsura y veu baixa*) Es precís que's trobi sol davant de la que torna a la vida, a fi de que'l seu despertar siga més tranquil y saludable. Qualsevol persona extranya podria ofendre els seus ulls que s'obriràn de nou a la veritat, després d'un somni tant tempestuós... o al menos destorbaríen la lliure expansió de dos cors.

RICART

(*estrenyentli la mà ab sincera gratitut*)

No sé com agrahirli! Sempre ho recordaré!

JAUME

Per Deu! Vaja, fins demà, fins demà y... valor.

RICART

No'm faltarà! Vostè no sab lo que he sofert per aquesta inconscient criatura! Totes les persecucions, tots els insults, totes les humillacions que he sofert en silenci en aquets catorse anys, tot ha sigut ocasionat pel seu escàndol, que fa ressonar funestament per mi,

servint d'arma als meus adversaris. Si no hagués sigut per ella, jo estaría ressant encara en el convent de la Plana.

JAUME

Mossen Ricart, aquestes idees no fan honor a un home de fè. Es precís que les oblidi, a fi de que la pobra pecadora que avuy vé com el leprós a dirli: «Si vols, tu'm pots purificar»; llegeixi totseguit en els seus ulls les sencilles paraules que feren el miracle: «Ho vuy». (*Com si hagués sentit una porta.*) Crech que ja ha arribat. El deixo. (*Se'n va porta esquerra*).

RICART

(*Se queda quiet durant uns instants, després junta les mans com resant.*) Deu meu, dònem forses! (*Don Jaume reapareix en el portal com aguantant la porta ab el bras; parla en veu baixa a l'interior.*)

JAUME

Passi, senyoreta; el seu germà l'espera. (*Isabel entra. D. Jaume desapareix rápidament.*)

ESCENA VIII

(*Isabel té la cara coberta ab un vel, porta un hàbit fosch de forma elegantíssima però vell y atropellat. Es una dòna de 30 anys encara hermosa: en el seu rostre, signes de sofriments y privacions. Quan don Jaume ha desaparescut, tancant la porta, corre turbada cap a Mossen Ricart y cau agenollada als seus peus*).

ISABEL

(*ab veu trencada pel plor*)

Ricart, Ricart...

RICART

(*com atacat de prompte s'apoya en la taula*)

La veu de la mare! (*dominant a dures pe-*

nes la violenta emoció) Aixècat Isabel, aixècat... Per Deu!

ISABEL (*sense aixecarse*)

No, dèixem aquí, als teus peus! T'he fet tant de mal!

RICART

Tot lo que m'has fet, fa ja molt temps que t'ho he perdonat! Molt més te n'has fet a tu mateixa. Vaja, aixècat! (*l'aixeca afectuosament; a n'ella se li cau el vel y li veu la cara*) Com has cambiat, pobra filla meva!

ISABEL

Si, estich molt malalta, extenuada.

RICART

Deus haver sofert molt!

ISABEL

Molt, moltíssim!

RICART

Y sempre? (*mirantla fixament*)

ISABEL (*ab angustia*)

Per caritat. No'm preguntis rès!

RICART

No preguntaré. El còm has viscut fins ara, sols interesar a la teva conciencia. Lo que si'm permeteràs preguntarte, es còm penses viure d'aquí endavant; si conserves un recort exacte d'aquells anys que vas passar al costat meu. Si't sents forta per ressistir les temptacions del mon, per tancarte, com en una presó, en aquesta casa, trista, ahont se resa, se sacrifica y se mor...

ISABEL

(*ab els ulls baixos*)

Ricart, per això he tornat!

RICART

(*ab veu dolsa y cada instant més conmogut*)

Ho crech. Estàs cansada y vens a reposar entre el silenci y la soletat! Però, estàs segura que demà, al despertar, no tornaràs a caure en poder del desitg y de la curiositat? No't semblarà un suplici intolerable la vida de recullíment que't veuràs obligada a fer?

ISABEL

(*sincerament y ab accent desesperat*)

Qualsevol vida'm semblarà preferible a la que he dut fins ara.

RICART

(*Deixantse dominar per l'emoció y ab la veu ofegada pel plor*) Que Deu te beneeixi, pobra germana meva! (*l'abrassa convulsament, besantla en el front. Isabel plora fortament. Una pausa llarga. Don Ricart vol dominarse y aixugantse les llágrimes, fa esforsos per somriure*) Vaya, vaya... plores? bo! no vuy que ploris, filleta! res de plors ara! Tot oblidat, no es cert? Els catorze anys qu'has passat fora, com sino haguessin existit. Mira, Isabel, escòltem: la veritat es aquesta. Tu, aquest matí, has sortit per oir missa y t'has entretingut un xich. Ara vens a dinar a casa teva... y mira, la taula ja està parada, y el teu lloch està senyalat com ahir, com sempre. Allí, Isabel... vaya, aixugat els ulls y alegrat, que prou que ho deus necessitar. (*obra la porta vidriera y veu a Ramon que llegeix un diari*) Ah! mira, mira, ja no me'n recordava. Tenim un convidat per celebrar el teu retorn. (*Ramon s'aixeca y's queda sorprés mirant a Isabel que s'ha aixugat ràpidament les llàgrimes y mira curiosament a Ramon*) No'l recordes, Isabel? Donchs es el petit Ramon, el fill de donya Teresa.

ISABEL

Es aquest? (*asombrada y mirantlo fixament*)

RICART

El mateix; es clar, ha passat tant temps, que qualsevol el reconeix. Ramon, aquesta es la meva germana Isabel, a qui potser tu no recordes,

RAMON (*un xich confós*)

Efectivament; no la recordo.

RICART

Es natural! Eres molt petit. (*ab alegría casi convulsiva*) Y ara que ja estàn fetes les presentacions, cap a taula. Isabel, aquest es el teu lloch. Ja veus qu'era veritat lo que't deya, de que tot estava preparat. (*Li senyala una cadira a la seva dreta. A Ramon la de la esquerra.*) Tu aquí, Ramon. (*Ells una mica torbats seuen ahont els indica.*)

RAMON

Gracies.

RICART

(*sentantse entre els dos de cara al públich*)

Y jo com el més vell, al mitg. (*Cridant y picant de mans.*) Assumpció, Assumpció! Ja estem a taula. Quan vulgues ja pots portar el dinar. Cap a dinar! (*ab gran alegría aparent prepara el tovalló y fa soroll ab els plats, molt animosament. Assumpció entra ab una sopera que fumeja.*)

TELÓ

ACTE SEGON

La mateixa decoració del acte primer. Tarde de primavera; es el cayent de la tarde. La porta vidriera del foro està oberta de bat a bat. Alguns rams de roses fresques estàn colocats davant de les imatges y en els florers que hi ha dalt de la biblioteca. Un ram més gran que'ls altres està sobre la taula d'escriure, en el centre, al costat del Sant Crist. Les dugues habitacions, no obstant ser les mateixes y ab els mateixos mobles, tenen un aspecte menos pobre y antiquat que al primer acte. En la taula d'escriure els papers y els llibres estàn cuidadosament arreglats. Un coixí brodat, està colocat en el respatller del silló y damunt algunes altres cadires, també hi ha algún altre coixí més petit. Un tapete nou cubreix la tauleta que hi ha davant del balcó y damunt d'ella, hi ha una capseta forrada de seda ab útils per cusir.

En el menjador crema la llantia de l'imatge, y en els florers del costat, s'hi veuràn elegantment combinats, rams de flors silvestres. Han desaparescut els vasos de crisantemos del balcó.

ESCENA I

Assumpció en el menjador darrera de la taula ab els brassos arremengats, mulla la roba blanca abans de planxarla; la va cullint pessa per pessa d'un cove que té als peus. Una pila de roba blanca hi ha sobre la taula, junt ab una cassola plena d'aigua. El balcó estarà obert y Isabel apoyada en la barana, està mirant atentament cap a baix a un costat y al altre, com si esperés a algú. Ha recobrat el seu bon color y fins sembla que s'ha engreixat. Vesteix un vestit color marró fosch, d'una sencillesa casi claustral y un devantal blanch ab peto; l'unich adorno que porta es una hermosa rosa vermella entre els cabells.

ASSUMPCIÓ

Senyoreta, vingui a ajudarme y ab un xich

de bona voluntat acabem en cinch minuts. Per Deu, senyoreta! Miri que's fa tart! (*impacientantse*).

ISABEL

Ja vinch. Es qu'estava mirant un esparver que fa molta estona està voltant el campanar.

ASSUMPCIÓ

Es capàs de venir pels nostres aucells.

ISABEL

Més aviat crech que aprofita el poch sol que queda. Y fa molt bé avuy, que fa un dia tant explèndit. Miri, Assumpció, miri, quina claror hi ha a la plassa. Avuy fins sembla que han crescut els arbres.

ASSUMPCIÓ

Deixis d'arbres y de clarors y vingui a dirme què haig de fer ab aquesta roba blanca. Vàlguem Deu! A cada moment me deixa sola y perdem la tarde! Però a quí espera?

ISABEL

A ningú. Es que no puch estar quieta. Necessito estirar les cames y que'm toqui l'aire. Massa tancada que he estat tot l'hivern passat!

ASSUMPCIÓ

Quanta paciencia!

ISABEL

Aquesta ditxosa casa sempre està fosca y freda com un sepulcre. Ni un raig de sol! Ni una ratxa d'aire pur, d'aquest aire vivificant del mar o de montanya, que crema la pell fins ferla tornar de color de bronse!

ASSUMPCIÓ (*somrient*)

Uy, no està poch lluny el mar!

ISABEL

Sí, ja sé qu'està lluny, massa lluny! (*mira nerviosament altra vegada cap al carrer y després entra.*) Vaja, ja vinch; díguim què vol.

ASSUMPCIÓ

(*ensenyantli dugues o tres pesses de roba blanca*)

Fàssim el favor de mirar això. No li sembla que hauríem de surgir aquestes camises, abans de planxarles?

ISABEL (*examinant la roba*)

Y què es això?

ASSUMPCIÓ

Això? Son les camises de mossen Ricart.

ISABEL

Vaja, que si no fos capellà... Y no'n té de millors?

ASSUMPTA

Sols ne té cinch y fa molts anys. Ja estich cansada de dirli que sino'n compra d'altres, se quedarà sense.

ISABEL

Oh! El meu germà, tot un senyor rector, sense camisa! (*riu estrepitosament.*)

ASSUMPCIÓ

Vaja, no rigui aixis.

ISABEL

Perdónim, Assumpció. Rich sense saber per què y es que avuy no sé el que'm passa; sembla que m' hagi tornat una criatura. (*S'apropa a Assumpció y l'abrassa afectuosament.*) Vaja, no s'enfadi ab mí.

ASSUMPCIÓ

Jo enfadarme? Disgustarme ab vostè que té tant bon fondo y es tant bona!

ISABEL

(*apartantse alegrement*)

Ja veurà, com tot ho arreglarem. Les camises del meu germà... (*Se dirigeix altra vegada cap al balcó ab les camises.*)

ASSUMPCIÓ

Però ja hi tornem a ser?

ISABEL

Es que vuy vèureles a la claror. (*Surt al balcó y fingint mirar la roba mira cap al carrer*)

ASSUMPCIÓ

(*mullant l'última pessa de roba y somrient*)

Tingui comte que no li caiguin al carrer. (*Ha acabat la seva feina y avensa cap al prosceni baixantse les mànegues y aixugantse les mans ab el devantal.* Y què? Se poden arreglar o no?

ISABEL

(*girantse rapidament*)

Sí, sembla que sí.

ASSUMPCIÓ

Donchs aixís lo que ha de fer, es aprofitar la claror que queda, abans de sopar.

ISABEL

(*sentantse davant de la tauleta un xich pensativa.*) Sí, encara s'hi veu. (*Obre la caixeta.*) Me distreuré y no'm recordaré que s'acaba el dia... (*ab tristesa*)

ASSUMPCIÓ

Quines coses diu! Vostè es molt extranya, senyoreta. Fa poca estona y sense motiu, reya com una boja, y ara està trista y pensativa.

ISABEL (*somrient dolsament*)

Es que s'acosta l'hora dels tristos pensaments. Me recordo que sent petita, ja'm posava molt trista quan cada dia el sol se ponía! Moltes vegades fins me posava a plorar.

ASSUMPCIÓ

Per què?

ISABEL

Perque un dia quan fineix es com una vida

que s'acaba... alguna cosa que's pert y no's troba més... alguna cosa nostre que mor... potser lo que més estimem...

ASSUMPCIÓ (*alegrement*)

Vaya unes coses de pensar! Ab lo que ha de pensar es ab la manera d'atacar a don Ricart (*donantli copets a l'espatlla ab intenció insinuant*). Això es lo important. A veure si logra el vestit blanch que tant desitja.

ISABEL

(*alegrement y aixecantse*)

Me sembla que no m'ho negarà, y podré arreconar aquest que no puch sofrir. (*contenta*) Veu? Ja estich contenta. Assumpció, acaba de tenir una idea excelent. Vinga, vinga. (*L'agafa y la vol fer ballar per forsa.*)

ASSUMPCIÓ

(*resistintse y rient*)

No, no, estigui. Ay, vàlguem Deu! Quín argent-viu! (*Se sent la veu de Rosa pel foro esquerra*)

ROSA

Se pot entrar?

ISABEL

Quí deu ser?

ASSUMPCIÓ

Sembla la veu de la Rosa.

ROSA

Se pot passar, donya Assumpció? (*per la porta esquerra.*)

ASSUMPCIÓ

Passi, passi, no faltava més!

ESCENA II

Rosa, hermosa dòna de poble. de 25 a 30 anys. Entra casi arrosegant a Margarida que apenes té 20 anys, y que vesteix trajo de nuvia negre; es bastant guapa, però molt tímida y enconguida.

ROSA

(*en veu baixa y sense atrevirse a entrar*)

Y el senyor rector?

ISABEL (*rient*)

No hi es. Estem soles, però no hi fa rès; entrin, entrin. (*Veyent a Margarida*). Ah! també la Margarideta, que fa tant temps que no veya.

ROSA (*adelantantse*)

L'amor, senyoreta, l'amor.

ISABEL

Vaya una sorpresa!

ASSUMPCIÓ

Y que ben vestida va!

ISABEL

Quantes joyes!

ROSA (*ab cerimonia*)

Perdònins si venim a molestarla.

ISABEL

Al contrari. Tinch molt gust en vèureles.

ROSA

La meva germana ha volgut ella mateixa portarli una capsa de confits del casament.

ISABEL

(*ab sincera cordialitat y apropantse a ella*)

Que siga la enhorabona y un milló de gracies, per haverse recordat de mi.

ROSA

(*a la seva germana mitg enfadada y en veu baixa*). Vaja, tu, digues alguna cosa. Sembles tonta... (*En veu alta*) Dona a la senyoreta la capsa... la més bonica de totes... la que has separat per ella.

MARGARIDA

(*ensenyant una capseta folrada de satí, ab adornos de metall, que tenía amagada darrera l'espatlla.*) Si es servida... y dispènsim.

ISABEL (*agafantla*)

Què bonica! Tota forrada de seda! (*obrint la capsa.*) Y quins confits més fins! Però seguin. (*seuhen tots*).

ASSUMPCIÓ

(*menjantse els confits ab els ulls*)

Semblen maduixes acabades de cullir. Solsament de vèurels, la boca se'm fa aigua.

ISABEL

Vaja, que per lo vist han fet les coses ab luxe. El teu marit no ha reparat en gastos.

ROSA

Sí, la meva germana en això ha tingut més sort que jo. El seu home no té necessitat d'estalviar. Ha trobat un home jove, sà, treballador, igual que'l meu, però ab la ventatja de que té una finca y guanya tot lo que vol a la tenda.

ISABEL

Y tu l'estimes torsa, Margarida?

MARGARIDA

(*ab energía imprevista*)

Sí, senyoreta; molt!

ISABEL

Que depressa ha dit que sí.

MARGARIDA

Si no l'estimés, encara que fos molt rich no'l voldría.

ROSA

En això pensa com jo. Primer es el cor, després... tot lo demés.

ISABEL

Felisses vostès que disfruten de la vida.

ASSUMPCIÓ

Y sense pecar...

ISABEL

Les envejo de debó!

ROSA

Si, que quan vosté vulga no podrà fer com nosaltres!...

ISABEL (*lentament*)

Quan vulga?... En primer lloch, Rosa, ja'm vaig fent vella...

ROSA

(*protestant ab energía*)

Que's fa vella? Si sembla més jova que la Margarida, que no més té vint anys!

ISABEL

Sí, sí...

ROSA

Vostè mateixa no ha pogut observarsho, però desde que va arribar, ha cambiat tant, que no es la mateixa.

ISABEL (*somrient*)

Tan cambiada'm troba?

ASSUMPCIÓ

Y jo també li trobo.

ISABEL

(*com parlant ab ella mateixa*)

Serà per això que'm sento tant alegra, tant àgil, tant despreocupada.

ROSA

Sí, això serà. Les dònes som com l'aigua

de algunes fonts: que agitada s'enterboleix y's corromp, però si se la deixa reposar, totseguit se torna clara y bona.

ISABEL

(*aixecantse y mirantla fixament ab serietat*)

Rosa, vostè acaba de dir una gran veritat!

ROSA (*ab cerimonia*)

Però no volem molestar més ab les nostres tonteríes y ademés encara hem de fer algunes visites abans de sopar.

ISABEL

Donchs fins un altre día, amigues meves, y moltes gracies pel seu present. De bona gana correspondría a l'obsequi, però soch més pobra que vostè...

MARGARITA

Y ara, senyoreta!...

ISABEL

Repeteixo la meva enhorabona y espero que'ns tornarem a veure. (*donant la mà a la Margarida*).

MARGARIDA

Si; ja vindrem per aquí.

ROSA

Perdoni la molestia, senyoreta. (*li dona la mà y se'n van*).

ISABEL

Bona nit, Rosa, y disposi sempre.

ASSUMPCIÓ

(*Ab entusiasme quan les dugues dònes son aprop de la porta*) Ah, Margarideta... y que tots siguen noyes (*les dònes desapareixen rient*) Bé, y mentres hem estat garlant no hem fet rés de profit, y encara hem d'encendre foch.

ISABEL

Donchs ja pot còrrer y enduguis tota aquesta roba. Que no la vegi ell.

ASSUMPCIÓ

Vaig a guardarla. (*corre al menjador y la guarda en el cove*).

ISABEL

(*Sentantse al costat de la tauleta y mirant al balcó*) Encara hi ha claror! Quin día més llarch!

ASSUMPCIÓ (*desde el foro*)

Com qu'encara estem en Abril! (*se'n va per la porta de la cuina ab el cove*).

ISABEL

(*Somrient y ab la mirada distreta*) En Abril? (*agafa una camisa y's posa a cusir cantant una cansó ab aquesta lletra*).

Desde que neix el día
fins a pondres el sol,
recordo a totes hores
ta inolvidable veu:

(*calla al veure venir a Assumpció pel foro*).

ASSUMPCIÓ

(*Ab el cove buit, ve a buscar lo que resta de roba*) El sopar estarà desseguida.

ISABEL (*trevallant*)

Millor, perque sino en Ricart... (*Assumpció després de recullir la roba se'n va*).

ESCENA III

(*Isabel continua treballant y reprén la cansó. A les primeres notes entra molt poch a poch y de puntetes Mossen Ricart per l'esquerra, ab el manteu y barret posats y permaneix callat atent y inmòvil escoltant; porta un paquet de cartes sota'l bras*).

ISABEL (*cantant*)

Desde que neix el día
fins a pondres el sol,
recordo a totes hores
ta inolvidable veu.
Encar que lluny de tu
jo no t'oblido, no,
la teva bella imatge
guardo dintre del cor.

(*aixeca la vista per casualitat, veu al seu germà y para de cantar confosa y ruboritsada*).

RICART (*aplaudint*)

Molt bé! Molt bé, Isabel!

ISABEL

(*esforsantse per somriure*)

Però per ahont has entrat?

RICART (*somrient*)

Per la porta. Estava ajustada. (*treyentse el barret y manteu y deixanlos sobre una cadira*) Cantes bé, y què es lo que cantaves?

ISABEL

Un recort de molt temps... es una cansó vasca.

RICART

Y ahont l'has apresa?

ISABEL

La vaig sentir cantar una nit a... (*callant de sobte y volguent cambiar de conversació*). Avuy has tardat molt! Ja comensava a estar preocupada.

RICART

(*somrient bondadosament*)

De debó has pensat en mí? Ja sabs que aquets dies tinch molta feina; he anat a saber com segueix sa Ilustríssima.

ISABEL

Y com està el senyor Bisbe?

RICART

Està millor qu'ahir, però segueix grave; els metges desconfien de salvarlo; diuhen qu'es questió de poch temps. (*Ricart mira fixament les mans d'Isabel*).

ISABEL (*ab timidesa*)

Què mires tant fixament? Me distreus.

RICART

(*somrient complagut*)

Miro com cuses. Si sabessis lo que disfruto veyente tal com ara; tranquila y serena. No't pots figurar lo hermosa qu'estàs!

ISABEL

Hermosa? Tu també?

RICART

Si, hermosa; aquesta es la paraula. Alguna cosa veig en tu, no obstant, que'm desagrada

ISABEL

Què?

RICART

Aquesta provocativa rosa que portes al cap.

ISABEL

(*baixant la vista*)

Jo mateixa l'he cullida junt ab totes aquestes.

RICART

Donchs deuría estar ab les altres qu'estàn molt ben colocades. (*cambiant de tó*) Però no tens fret ab el balcó obert?

ISABEL

Jo no. Per què?

RICART

Donchs jo'n sento una mica.

ISABEL

Vols que'l tanqui?

RICART

Si; tancal.

ISABEL

(*s'aixeca y el tanca*)

Ja està; y ara, senyor rector, com que'm sembla qu'està de bon humor, vaig a ferte un discurs.

RICART

Un discurs? Y sobre què?

ISABEL (*bromejant*)

Donchs sobre aquestes camises.

RICART

Si que es un tema gravíssim.

ISABEL

Molt més grave de lo que tu't penses!

RICART

De veres?

ISABEL

(*ensenyantli una camisa*)

Te sembla bé que un personatge de la teva categoría, rector de la parroquia més important de la població y que potser dintre de poch temps serà bisbe...

RICART (*espantat*)

Per Deu, Isabel!...

ISABEL

Dèixim acabar. Li sembla bé, que porti aquets drapots?

RICART

Però que tenen les meves camises que les tractes aixís?

ISABEL

Y encara m'ho preguntes? Mira, tu mateix,

mira quants surgits... fixat ab aquest pedàs... (*treu un dit per un forat que hi haurà*) y això.

RICART

Un forat!

ISABEL

Bé, donchs, ara mírala contra-claror... sembla un cedàs! Això no pot seguir aixís. Es precís que't compris mitja dotzena de camises y regalis aquestes als pobres.

RICART (*somrient*)

Potser no les voldràn.

ISABEL

Y sino, més val que jo te les fassi; dònem diners y compraré tela.

RICART

Aviat ho tens arreglat tu: dònem diners... y d'ahont els trech?

ISABEL (*animantse*)

Qualsevol se creuría que fa falta un capital. Ab lo que't produeix la parroquia...

RICART (*interrompentla*)

Prou, Isabel. Dels beneficis de que tu parles, solsament m'es lícit separar lo precís per viure.

ISABEL

No tots els sacerdots pensen com tu!

RICART

Donchs fan mal fet.

ISABEL

Ademés, el vestir, no es una necessitat? Es que la caritat teva passa dels límits.

RICART

De debò?

ISABEL

Es clar; y si tu creus faltar al teu deber

comprant coses que't son precises, que diràs quan se tracti de mí?

RICART

Ah, vaja! Y per això t'acalores tant?

ISABEL

Donchs; si; també per això. (*apoya el front en els vidres del balcó y així està inmòvil donantli l'esquena*).

RICART

(*aixecantse y apropantse a ella afectuosament*)

Pobra Isabel! Sempre seràs una criatura. Necessites alguna cosa y no t'atreveixes a demanarmho! Per què? Vaja, a veure, què't fa falta? Parla. Creu que, per poch que puga,'t complauré.

ISABEL

Donchs me fa falta un... vestit (*sense girarse*).

RICART (*apart*)

Ja comensem! (*a ella*) Un vestit?

ISABEL

(*Girantse y parlant primer ab timidesa y després ab claretat*) Si; ja sabs que quan vaig tornar, no tenía més que aquell vestit tant vell, però que a tu encara va semblarte massa bó per estar per casa.

RICART

Y no tenía rahó? Un vestit com aquell?

ISABEL

Y tu vares entregarme trenta pessetes...

RICART (*interrompentla*)

Trenta cinch, si mal no recordo.

ISABEL

Bé, trenta cinch; si bé masses pels meus mereixements, poques per les meves necessitats. Han passat sis mesos y aquest vestit està

tant atrotinat que... la veritat, casi'm dono vergonya de portarlo.

RICART

Que te'n dones vergonya? Fas mal fet de parlar aixís. Y per què te'n dónes de vergonya? Perque els homes no t'admiren y les dònes no t'envegen?

ISABEL

(*torbada y nerviosa*)

No; no es per això,

RICART

Es que ab aquest vestit no't creus digne de respecte?

ISABEL (*ab forsa*)

Ho veus? Per això jo no volía parlar. Ja comenses a sospitar de mí; a jutjarme malament. .

RICART

(*ab tó conciliador*)

No; no es això, Isabel...

ISABEL

Sí; igual qu'abans d'anarmen. Però tens rahò. No tingues por, que no tornaré a dir rès; descuida.

RICART

Però a qué ve tot això?

ISABEL

Perdònem y pensa que no t'he dit rés. Serà lo millor. (*torna a apoyar el front en els vidres. Pausa. De prompte diu*) Mira qui vé! La senyora del senyor Prats!

RICART

Si?

ISABEL

Y vé cap a casa...

RICART

A n'aquestes hores? Ves, ves a obrir la porta.

ISABEL (*dubtant*)

Jo?

RICART

Si, tu; jo vaig a guardar aquestes cartes: aquest vespre acabarem de parlar jo y tu. (*se'n va per la segona esquerra. Isabel, ja somrient, el segueix ab la vista fins que desapareix; desseguida's treu de la butxaca del devantal, una capseta de polvos; ab la borla de posar polvos; es mira ab un mirallet, s'arregla el vestit, guarda la polvera y ab pas lleuger se'n va primera esquerra*).

ESCENA IV

(*Isabel casi desseguida torna a sortir guiant a donya Teresa Prats, senyora d'uns 45 anys, ben conservada y d'aspecte sever; vesteix ab certa distinció un vestit fosch. Encara que sempre procura dominarse, se veu qu'es nerviosa y inquieta. Poch després entra don Ricart*)

ISABEL

Passi, senyora; desseguida sortirà el meu germà.

TERESA

(*ab molta gravetat*)

Gracies. M'espera el cotxe a la cantonada. Sols haig de dir dugues paraules a Mossen Ricart y me'n vaig desseguida. (*entra don Ricart que va a saludarla ab sincera cordialitat*).

RICART

Senyora donya Teresa, gracies a Deu que la veyem per aqui. Com està?

TERESA

Be, gracies y vostè? Li prego'm perdoni si vinch a una hora tant intempestiva, però les bones noticies no deuhen retrassarse y com que vinch per donarnhi una de molt bona, no he volgut esperar a demà.

RICART (*ab alegría*)

Una bona noticia per mí? (*acostant el silló a donya Teresa*) Fàssim el favor de seure.

TERESA

Moltes gracies. (*seyent*).

RICART

Donchs què'm conta de nou? (*Donya Teresa dubta a contestar*).

ISABEL

(*comprenent la situació*)

Perdoni, donya Teresa, però es molt tart y haig d'arreglar algunes coses. Ab el seu permís...

TERESA

Fassi, fassi; per mi no estigui. (*Isabel saluda ab fredor y se'n va pel menjador*).

ESCENA V

(*Aixís que ha desaparescut Isabel, Teresa's gira cap a don Ricart, com tranquilisada*).

TERESA

Ja pot estar content! Per fi veurem complerts els nostres desitjos!

RICART

Els nostres desitjos? (*cambiant repentinament d'humor y mirantla*).

TERESA

O al menos els meus y els de molts altres. La seva candidatura per aquest bisbat, cada

día té més partidaris y encara que la del vicari general està molt recomanada, tothom creu segur que fracassarà.

RICART

(*Turbat y conmogut ab expressió de sincera pena*) Y aquesta es la bona noticia?

TERESA (*continuant*)

Escolti, escolti. Aquest dematí he rebut la resposta que tant esperava. Pensava venir desseguida, però ha ocorregut a casa un incident que m'ho ha impedit. (*donantli una carta*).

RICART

Però com vol que llegeixi la contestació a una carta que vaig desaprobar?

TERESA

Vaja, don Ricart!

RICART

Fa dugues setmanes que vaig pregarli que no dongués cap pas. Per què no va ferne cas?

TERESA

Perque no. Perque a pesar de les seves ordres, devía seguir els impulsos del meu cor y de la meva fe. Ademés, no'ns coneixem desde qu'erem petits? Junts vàrem creixer com dos germans...

RICART

Es veritat!

TERESA

Abans no teníem secrets l'un per l'altre. Per què no hem de confessarnos la veritat? Fa trenta anys no vàrem tenir prou valor per ferho, en el moment de nostra separació definitiva! No serà aquest el premi al seu sacrifici? No serà aquesta, la millor recompensa de la seva vida?

RICART

No, no es aquesta. No ressucitem el passat! Quí'l recorda ja?

TERESA

Jo, jo'l recordo, que soch la que més va sofrir... la que encara no ha acabat de sofrir!

RICART

(*ab gran angustia*)

Donya Teresa!

RERESA

Y tant el recordo, que podría repetir una per una les paraules que'm va dir ¡aquell día!

RICART

Les meves paraules! Quin valor tindríen ara!

TERESA

Allavors se presentava davant dels seus ulls un hermós pervindre!

RICART

Sí, estava estudiant la carrera d'advocat que la ràpida mort del meu pare va impedir que acabés, quan pensava més en mi, que en Deu y l'Iglesia..

TERESA

Y que en mi, no es veritat? (*ab veu apagada*)

RICART

(*ab dolor y mirantla fixament*)

Y m'ho censura després de tants anys!

TERESA

No, no puch censurar lo que m'ha semblat sempre un acte sublim d'heroísme y abnegació... però estich tant nerviosa, tan inquieta... (*Don Ricart la mira interrogativament. Ella parla en veu baixa.*) Acabo de tenir una escena violenta ab el meu marit y gracies a en Ramon...

RICART

Y per quin motiu?

RERESA

Fins vergonya'm fa el contarho. No'n tenía prou ab haverme enganyat fa molt temps, sino que l'insult havía de ser en ma propia casa enganyant miserablement a una pobra noya que tinch recullida.

RICART

La que jo vaig recomanarli?

TERESA

Sí.

RICART

Ah, mal home! Deu el jutjarà!

TERESA

Ja veu com el seu sacrifici es una terrible carga per mí! (*Se sent la campaneta de la porta; Teresa se sobressalta y calla.*) Deu meu, quí serà?

RICART

(*un xich torbat*)

No sé. A n'aquestes hores... (*Assumpció entra depressa pel foro.*)

ASSUMPCIÓ

(*mentres atravessa l'habitació*)

Bones tardes, donya Teresa.

TERESA

Bones tardes, Assumpció. (*Assumpció va primera esquerra.*)

RICART

Potser serà l'últim parte del metge del senyor Bisbe.

ESCENA VI

Per la primera esquerra entra precipitadament Ramon Prats. Vesteix trajo fosch, però ab elegancia. No porta la cadeneta que subjectava els lentes. Assumpció surt darrera d'ell y se'n va pel foro.)

RAMON

Ah! Gracies a Deu que't trobo. Lo que m'has fet còrrer. (*saludant a don Ricart*)

RICART

Si que vens cansat.

RAMON

En menos de mitja hora he estat a casa de la tía, de donya Isabel y de l'Amelia...

TERESA (*ab extranyesa*)

Però per què?

RAMON

Com no has avisat que sortíes...

TERESA

Però no recordes que dinant t'he dit que havía de veure a don Ricart?

RAMON

No recordava...

TERESA

Fa algun temps que no't recordes de rès.

RAMON

Y has vingut per llegirli la carta del subsecretari?

TERESA

Naturalment!

RICART

Però en Ramón també ho sabía?

TERESA

Perdònim, però ja sab que no tinch secrets pel meu fill.

RICART

Afortunadament en Ramón sabrà que jo ho ignorava tot.

RAMON (*rient*)

Però, anem a veure. No es vostè, de tots els que ho pretenen, el més digne d'ocupar el càrrech?

RICART

Molts altres n'hi ha que ho mereixen més!

RAMON

Potser el vicari general?

RICART

No; aquest menos que cap! (*ab energía*)

RAMON

Donchs quí?

RICART

Sospenem aquesta discusió. (*Se sent debilment la campaneta de la porta.*) Ara sí que es en Maurici. Dispènsintme; jo mateix el vaig a obrir. (*se'n va primera esquerra. Assumpció surt y's retira.*)

RAMON (*aixecantse*)

Suposo que no li hauràs contat l'escena de casa...

TERESA

No; no li he dit rès!

RAMON

El papa ja no s'oposa a que la Sofía se'n vagi.

TERESA

No faltava més sino qu'encara continués oposantse!

RAMON

(*ab afecte y abrassantla*)

No t'enfadis, mama; no hi pensis més!

ESCENA VII

(*Don Ricart, torbat, agitat y conmogut, surt seguit de Maurici, sempre tranquil y somrient. Comensa a fosquejar.*)

RAFEL

Donya Teresa. El senyor Bisbe acaba de morir.

RAMON

Ha mort?

TERESA

Deu meu! Mentres nosaltres discutíem ..

RICART

Desgraciadament! Vostè'm perdonarà. Es absolutament necessari que vagi desseguida a palau.

TERESA

No fassi compliments y si vol utilisar el meu cotxe, per arribarhi abans...

RAFEL

Ab molt gust. (*dirigintse al menjador.*) Assumpció, Assumpció! Isabel! Veniu depressa! (*pausa*) Depressa!

ASSUMPCIÓ

Què passa? Què mana?

RICART

El barret, el manteu, desseguida.

ASSUMPCIÓ

Però torna a sortir al carrer?

RICART

Sí y desseguida. Ha mort el senyor Bisbe!

ASSUMPCIÓ

Verge Santíssima! Ha mort? (*corrent cap a dintre foro*). Senyoreta, (*desde dins*) senyoreta, ha mort el Bisbe! (*la veu se pert*).

RICART

Però ahont va? Assumpció... y el meu barret?

MAURICI

Les dònes son el diable!... (*desde el fons de l'escenari*)

ISABEL

(*entra pel foro apressadament*)

Es veritat, Ricart, lo que la Assumpció està dient?

RICART

Si, es veritat... mira, ves a la meva cambra y pòrtem el barret y el manteu, perque si espero qu'ella m'ho porti... Ara està fent de nunci...

ISABEL

(*anant a la cadira ahont ho haurà deixat don Ricart.*) Si son aquí!

RICART

Y jo tant atrafegat buscantho! Dònem!

ISABEL

(*dona a mossen Ricart el barret y li ajuda a posar el manteu mentres veu a Ramon y el saluda somrient.*) Ramon, no l'havía vist...

RAMON

Senyoreta...

RICART (*a Teresa*)

Anem?

TERESA

Quan vulga. (*a Isabel*) Bona nit.

ISABEL

(*que mirava fixament a Ramón, se sorprén*)
Donya Teresa...

RICART

Passi, vostè, y tu, passa també, Ramón... (*Se gira y's troba ab la mirada d'Isabel*).

ISABEL

Fins a la vista Ricart. (*somrient*).

RICART

Per què rius aixís?

ISABEL

Tampoch puch riure?

RICART

(*embosantse en el manteu*)
Si, però no crech que aquesta siga ocasió oportuna... (*se'n va*).

ISABEL (*rient*)

Quantes coses perque s'ha mort un Bisbe!

MAURICI (*somrient*)

Està clar. De Bisbes no'n moren tots els dies. Si vostè hagués vist el palau, quan ha mort!... Ab tot y qu'era plè de capellans, semblava un infern.

ISABEL

Y al vicari general, l'ha vist?

MAURICI

Ja ho crech y que's donava una importancia! Semblava que s'alabés d'haver matat al bisbe. (*gran rialla d'Isabel*) De debó! Vaja, senyoreta ¡me'n vaig cap a l'Iglesia, a tocar l'Ave María... que ja es hora. Bona nit.

ISABEL

Bona nit, Maurici. Tanqui la porta.

MAURICI

Descuidi. (*saluda y se'n va primera esquerra*).

ESCENA VIII

(*Isabel va a entrar al menjador cantant la canso quan sent la veu de Ramon. Ja es fosch, casi del tot y la paret de l'Iglesia's veurá iluminada pel sol que's pón*).

RAMON (*desde dintre*)

Se pot passar? (*entrant*).

ISABEL

(*un xich espantada*)

Es vosté... Ramon?

RAMON (*entrant dins*)

Que s'ha espantat?

ISABEL (*ab angustia*)

Per què ha tornat?

RAMON

Es que'l seu germà m'envía per avisarla que no l'esperin a sopar, perque potser tardarà molt a venir.

ISABEL (*més tranquita*)

Ah, l'envia en Ricart? Moltes gracies. Que soch ximple. M'havía espantat. (*rient nerviosament*).

RAMON

(*apropantse a ella*)

Per què?

ISABEL

No ho sé. Me creya estar sola... y encara que he conegut desseguida qu'era vostè...

RAMON

Ah! ha conegut qu'era jo?

ISABEL

Si, desseguida; y no obstant m'he espantat. Es estrany, no es veritat? Jo que he viatjat tant, sempre sola per l'estranger y en llochs perillosos.

RAMON

Sempre sola?

ISABEL

Sempre. Com si fos un home. Se coneix que l'atmósfera que aquí's respira, m'ha fet perdre tot el valor qu'abans tenía. (*indicantli una cadira ab timidés*) Vol sentarse, Ramón?

RAMON

Seurè una estona fins que li hagi passat l'esglay.

ISABEL

Vaig encendre el quinqué: casi no s'hi veu.

RAMON (*ràpit*)

No... (*ab energía*).

ISABEL

No? (*mirantlo fixament assombrada*).

RAMON

Encara hi ha claror... (*cambiant de tò, rient y mirantla fixament. Pausa. Ella se dona compte de qu'ell mira ab insistencia la rosa que porta al cap y aprofitant un instant en que Ramón se gira, se la treu y la posa junt ab les altres en el crucifix*).

ISABEL

Y... perque avuy no ha visitat a la malalta d'aquí al davant?

RAMON

Y com ho sab?

ISABEL

Perque m'he estat casi tot el día al balcó y no l'he vist.

RAMON

No he pogut... y ho sento.

ISABEL

Potser l'esperava... (*somrient y ab intenció*).

RAMON

Qui?

ISABEL

Aquesta senyora...

RAMON

No. Ademés que ja està bé y puch sospendre les visites quan vulgui.

ISABEL

Com si vostè solsament la visités perque està malalta!

RAMON

Donchs, per què?

ISABEL

Per tot lo contrari. Devegades les senyores qu'estàn bones necessiten més cuidados que les que estàn malaltes.

RAMON (*rient*)

Això si que no ho sabía.

ISABEL

Y es hermosa?

RAMON

Ni hermosa, ni jova. Es una senyora molt rica, molt devota y que té molta por de morir.

ISABEL

Que tonta! Quan se pert la joventut y la bellesa, de que serveix la vida? (*cambiant de tó*) A mi, no m'impresiona l'idea de morir.

RAMON

Permètim que no ho crega.

ISABEL

(*ab serietat y certa tristesa*)

Donchs, li juro. Abandonaría la vida sense dolor. Què hi faig en el mon? Soch una planta silvestre que va neixer entre les parets d'aquesta casa, ahont may arriba la calor del sol! Que continuaré vegetant anys y més anys, sense que ningú's fixi en mi. El día que m'arribi l'hora, deixaré aquest mon, abandonaré per sempre aquestes quatre parets, per deixar el lloch a un altra planta com jo. Díguim si tinch o no rahò.

RAMON

(*que l'ha escoltada atentament*)

No; no té rahò, encara que no l'hagi interrompuda. Primer perque vostè no es una planta silvestre, sino una flor de jardí...

ISABEL

Jo?

RAMON

Si, una rosa espléndida, com la que fa poch portava entre els cabells. Y tampoch es veritat lo què diu, perque hi ha algú que s'ha donat compte de que vostè viu, encara que siga entre aquestes parets tristes y fredes.

ISABEL

Vostè te ganes de bromejar y això no està bé en vostè... que frequenta la societat distingida, ahont hi ha tantes senyores guapes y elegants.

RAMON

(*ab serietat y lentament*)

No'n conech cap, que valgui més que vostè.

ISABEL

Parla aixi perque casi estem a les fosques y no s'hi veu.

RAMON

Encara que no hi vegi, tinch bona memoria.

ISABEL

Vostè vol afalagarme dient lo que no creu.

RAMON

Y què lograría?

ISABEL

Es veritat! (*apropantse y apoyant els colzes sobre la taula*) De manera que vostè creu que encara puch agradar!

RAMON

(*exitat y agafantli una mà*)

Per què vol que ho repeteixi?

ISABEL

(*aixecantse y retirant la mà bruscament*)

No, dèixim. Res més que per sentirho. Per convèncem de qu'encara no he mort. Hi ha vegades, que sento la sensació de qne estich enterrada en un subterrani molt fondo y'm pregunto: soch jo o la meva ombra la que camina invisible per aquesta casa? Y voldría qu'algú, fos qui fos, me parlés molt de mi... a fi de tornarme la conciencia del meu propi ser, per recordarme que soch una dòna viva y no una pobra ànima en pena, sense cara ni cós. Me comprén?

RAMON

Perfectament.

ISABEL

Per compendre les meves paraules, necessitaría haverme conegut en altres temps! Ara no soch la mateixa. Ni soch jove, ni hermosa! Me trobo tan sola! (*se deixa caure en el silló al altre costat de la taula*).

RAMON

(*Sense moures, ab timidés y veu baixa però intensa*) No, sé; jo no l'he coneguda abans, però desde el primer dia'm va semblar tant superior a les demés dònes...

ISABEL

De veres?

RAMON

Si. No sé com esplicarme. En la manera que'm parla, en la manera de caminar, en els seus ademans... se nota tot seguit que ha respirat un altra atmòsfera de més vida y més llivertat que la nostra, que ha conegut altres paissos y altres costums, y que no ha estat tancada, com en una presó, entre les muralles d'una capital de provincia. En vostè es luxe capritxós y original, es gracia y distinció fins la sencillés en el vestir.

ISABEL

(*com parlant ab ella mateixa, ab veu ronca y mitg tancant els ulls.*) Si sabés com me fortaleixen les seves paraules, encara que no les crech sinceres! Son alenades d'aire, de l'aire pur del camp, que'm ve a trobar dins del sepulcre... (*Repiquen lenta y gravement les campanes de l'iglesia que segueixen durant tota l'escena fins que s'indiqui.*) L'Ave-María! (*posantse repentinament dreta ab una contracció nerviosa del seu cos.*) No sé què tinch avuy! El meu cap!

RAMON (*aixecantse*)

Jo tampoch estich bé. Potser es l'aroma de les roses.

ISABEL (*dirigintse al balcó*)

Obriré una mica el balcó.

RAMON

(*rapidament y ab un crit sofocat*)

No. (*Isabel se deté espantada y tremolosa prop del balcó. L'habitació està a les fosques;*

solsament entra per la finestra una mica de la claror vermellosa del crepúscol. Ramon sembla possesional de mortat ansietat. Per últim murmura suplicant y ab veu alterada) Isabel! Isabel! L'estimo!

ISABEL (*tremolant*)

Per caritat, Ramón!

RAMON

Isabel! (*apropantse*)

ISABEL

Per Deu, vàgissen, vàgissen desseguida!

RAMON

No puch dissimular més temps el meu amor!

ISABEL

No, no s'acosti. Vàgissen. Jo no soch digne del seu afecte. Soch una boja. Vostè es tant jove! Sería una mala acció, per part meva. Vàgissen, Ramon; jo li suplico...

RAMON

Però si l'estimo honradament y si vostè vol demà mateix parlo...

ISABEL

No; vostè no parlarà ab ningú; això no pot ser... (*Paren de tocar les campanes.*)

RAMON (*junt a ella*)

Isabel, si fa molt temps que l'estimo! (*ab bogería y apropantse més.*) Desde que la vaig veure... (*Les últimes paraules les diu casi junt a la cara d'Isabel y ja abrassantla.*) Isabel...

ISABEL

(*volent fugir y no podent*)

Pobra de mí! Qu'estich perduda!

RAMON

Isabel, t'estimo ab tota l'ànima! (*abrassantla*)

ISABEL

(*abandonantse en els seus brassos*)

Y jo... també, Ramon, t'estimo... t'estimo. (*parlant ab emoció y molt poch a poch.*)

RAMON

(*la sosté abrassantla y la besa amorosament en el front. Se sent tocar en un altra iglesia el repiqueig de l'Ave-María mentres Ramon diu, ab intens amor, mentres la besa.*) Isabel!... Isabel meva!...

TELÓ

ACTE TERCER

Els lliris

La mateixa decoració dels altres actes. Han passat dos mesos. Es de nit; després de sopar. Del menjador que ilumina un quinqué ab pantalla verda, arriba fins al despaig alguna claretat que apenes fa disminuir la foscor de l'habitació. El balcó està obert En els florers, en lloch de roses hi haurà lliris de Sant Antoni. En la taula del menjador, encara hi haurà les estovalles, copes, plats, ampolles, etc., etc. Les vidrieres tancades o ajustades.

ESCENA I

Al voltant de la taula estàn sentats don Ricart, don Jaume y Isabel Abans d'aixecarse 's senyen. Don Ricart s'avensa y obre de bat a bat les vidrieres. Isabel vesteix el mateix vestit sense devantal. Surt després Assumpció.

RICART

Vaya un sopar! Avuy si que l'hem fet dejunar, don Jaume.

JAUME

(*encara aprop de la taula, aixugantse ab el tovalló.*) Vol callar, don Ricart!

RICART

Que fosch que està això! Isabel, vols portar llums?

ISABEL

Desseguida. (*se'n va, porta cuina*)

JAUME

Sab que la seva germana està desconeguda? No ha obert la boca en tot el sopar.

RICART (*ab amargura*)

Desde fa algún temps està de mal humor. Aixís mè paga lo que he fet per ella! Encara no n'hi ha prou ab lo que...

JAUME

(*interrompentlo rapidament*)

Ja torna; silenci. (*entra Isabel, portant un quinqué, seguida de Assumpció*).

ISABEL

(*parlant a Assumpció*)

Sí, sí, acabi aviat y després podrà anarsen.

ASSUMPCIÓ

Es que avuy es el sant del meu germà, Sant Antoni, y no he faltat may en semblant día.

ISABEL

Sí, sí; ja m'ho ha dit al menos vint vegades (*deixa'l quinqué sobre la taula.*) Ricart, manes alguna cosa a l'Assumpció?

RICART

No; jo no.

ISABEL

Donchs ja se'n pot anar, y fins demà.

ASSUMPCIÓ

Gracies, senyoreta. (*despara la taula ab gran pressa y després se'n va.*)

JAUME

(*mirant les flors y somrient*)

Sant Antoni! Quantes flors del Sant! (*a Isabel*) Es idea de vostè la d'adornar ab flors el despaig del senyor rector?

ISABEL

(*oprimintse els polsos ab gèste de dolor*)

No, ho confesso; ja fa temps que no se'm acuden bones idees.

JAUME (*sentantse*)

Però abans bé era vostè la que...

RICART

Sí, abans, no passava dia sense que la meva germana renovés les flors y arreglés les llanties de les imatges... però ara, quanta diferencia! Ho abandona tot, no's preocupa de rès; ni d'ella mateixa, que es tot lo qu'es pot dir. Per què? Això es lo que no sé.

ISABEL

Donchs jo t'ho diré. Perque m'aborreixo.

RICART

Motiu de més perque...

ISABEL

T'enganyes, Ricart. Tu creus que en el mon solsament s'aborreixen els que no fan rès... y creu que moltes vegades no's fa rès perque tot aborreix. (*Repeteix el geste de dolor dels polsos*)

RICART

(*s'encongeix d'espatlles y's gira cap a don Jaume.*) Aquets lliris, don Jaume, me'ls han regalat els meus feligresos.

JAUME

De debó?

RICART

Però han sigut els pobres, naturalment, perque els altres, els richs, no tenen ni temps de consultar el calendari y prou fan recordantse de quan es diumenge y anant a missa, quan no se'n descuiden. Y de quina manera més delicada me'ls han ofert!

JAUME

Còm?

RICART

M'he conmogut de debó! Tots els meus

pobres varen acordar donarme una sorpresa y aquesta matinada, abans que sortís el sol, han vingut els seus fills en comissió, a portàrmels.

JAUME

Idea poètica! La matinada, els lliris, els nens: tot ignocencia. De quí deu haver sigut l'idea?

ISABEL

D'algún bromista, de segur.

JAUME

Per què, senyoreta?

ISABEL

Perque per mi ha sigut una burla cruel fer reunir tant dematí a tanta canalla. Y quína mena de canalla! Perque han armat un gran esvalot y els he renyat, s'han burlat de mi y fins m'han insultat.

JAUME

Es possible?

ISABEL

Y vostè se n'estranya? Tota la canalla es dolenta.

JAUME (*ab tendresa*)

Oh! No es vritat.

ISABEL

(*cada moment més agressiva*)

Tots son dolents; els diem ignocents, bons y ingènuos y en realitat son més crudels y maliciosos que'ls mateixos homes.

JAUME (*seriós*)

Maliciosos els nens!

ISABEL

Sí, don Jaume. Com a fills nostres que son, encara no han aprés a fingir ni a dominarse.

RICART

Isabel, estàs boja?

ISABEL

Tu no' ls coneixes bé. Oprimeixen als dèbils, martiritzen a n'els animals, se burlen de la desgracia y en tot son egoistes, malvats.

RICART

Prou, Isabel. Segurament avuy no't deus trobar bé.

ISABEL

Sí, tinch un mal de cap terrible.

RICART

Donchs ves a descansar. Aquest vespre has dit unes coses! Apa, ves a dormir y demà, quan recordis lo que has dit, te'n penediràs.

ISABEL

Si, més val que vagi al llit. No'm trobo bé. Ab el seu permís, don Jaume.

JAUME

(*que encara està atontat per la sorpresa*)

Per mi. . vagi... vagi.

ISABEL

Gracies. Bona nit... y perdònim.

JAUME

Bona nit.

ISABEL

Fins demà, Ricart.

RICART

Y no't descuidis de resar. (*Isabel entra al menjador, agafa una palmatoria y se'n va per la dreta.*)

ESCENA II

RICART

(*després d'haver callat fins que Isabel ha desaparescut.*) Ja ho veu, don Jaume, fins ahont hem arribat!

JAUME

Estich atontat. Si fos germana meva, confesso que no estaría tranquil. Pobra! Quanta desesperació y quanta amargura en les seves paraules! Y no pot ser algun desengany la causa del seu estat?

RICART

No ho crech. A jutjar per la vida que ha fet aquest temps al meu costat, més aviat crech que ara sufreix les consequencies del seu mal pas. Va tornar ab l'ànima malalta, ab ferides incurables! May me perdonaré la debilitat que vaig tenir obrintli de nou les portes de casa.

JAUME

D'això jo'n soch l'únich culpable!

RICART

Y jo li reconech aquest mèrit, don Jaume. Tant es aixís, que avuy torno a preguntarli: de què ha servit la pietat? Quín bé ha produhit? Una dòna que sofreix y que no pot curar y un home, jo, qu'està acabat!

JAUME

No, mossen Ricart.

RICART

Sí, acabat; perque sota el pes de tanta adversitat y de tanta injusticia, he arribat a dubtar de si la caritat es un pecat y la virtut un mal.

JAUME

Don Ricart... vostè pronunciar semblants paraules?

RICART (*impetuós*)

De què m'han servit trenta anys de treball, de fè, de bona voluntat, de rígida observancia de tots els meus devers? L'únich fruit que avuy recullo, es trobarme igual que quan vaig comensar la carrera; pobre instrument de la

voluntat dels alttes.,. pitjor encara: de la sola voluntat del meu enemich, que desde ara pot venjarse de mi sempre que vulgui.

JAUME

(*aixecantse y apropantse a ell, parlantli ab dolcesa.*) Calmis, calmis. Comprench el seu estat actual d'amargura y me l'esplico. Deu vol probar una vegada més la seva humilitat... però no per això ha de suposar que'l nou bisbe...

RICART

El conech y no'm faig ilusions respecte als seus sentiments evangèlichs. En quan trobi ocasió, probaré el seu rencor.

JAUME

No ho crech aixís.

RICART

Ens hem combatut els dos sense pietat... l'un de l'altre .. Ha triomfat y, no ho dubti, no sabrà perdonar al vensut.

JAUME

En vostè consisteix el no darli motiu.

RICART

Però no sab vostè que una sencilla calumnia es una arma formidable en mans d'un bisbe, per atacar a un pobre sacerdot? Ab la presencia de la meva germana aquí, ja'n té prou... el mal exemple... el prestigi perdut... l'escàndol. Que poques probes necessitarà per retirarme les llicencies!.. y allavors, me veuré per forsa fora d'aquesta casa ahont he viscut tants anys, per anar desterrat a acabar els dies que'm faltin de vida lluny, molt lluny, en qualsevol pobra parroquia de la montanya. (*desesperat y mitg plorant, se cobreix el rostre ab les mans.*)

JAUME

(*ab serietat, després d'una petita pausa y*

mirantlo fixament.) Repeteixo que no ho crech Però, y si fos aixís?

RICART

(*aixecant el cap bruscament*)

Y vostè m'ho pregunta?

JAUME (*ab energía*)

Sí; perque si això li passa, deu alegrarse de l'avís de la Providencia y obehir sense protesta les ordres del senyor Bisbe.

RICART

(*posantse dret y encarantse ab orgull ab don Jaume.*) No, mossen Jaume! Parlem clars y davant per davant. Jo no'm vaig fer sacerdot perque l'amo'm trepitgés! Aquesta sotana, la porto com uniforme de soldat, això sí; però no com cadena d'esclau.

JAUME (*ab humilitat*)

Comprench que rès puch fer al costat seu y'm retiro.

RICART

Vostè també m'abandona?

JAUME

Veig que sols consegueixo irritarlo y prefereixo anarmen... Ademés son prop de dos quarts de deu y vostè m'ha dit qu'esperava una visita.

RICART

Sí, es veritat.

JAUME

Bona nit.

RICART

Bona nit. (*li apreta afectuosament la mà.*) Quan ens tornarem a veure? (*Jaume li dona la mà ab timidés.*)

JAUME

No sé; quan vostè vulgui. ((*se'n va depressa, sense mirarlo, per la esquerra.*)

ESCENA III

Desseguida que desapareix don Jaume, Ricart mou tristement el cap; s'apropa al balcó y el tanca; despres entra al menjador y escolta a la porta per ahont se n'ha anat Isabel; després apaga la llàntia, tanca la vidriera y entra al despaig. En aquest moment se sent trucar a la porta del rebedor. Ricart agafá el quinqué que hi haurà sobre la taula y se'n va primera esquerra. Apareix desseguida seguit de don Rafel que va ab trajo de frach, abrich y barret de copa.

RICART

Passi, senyor Prats. Ja veu qu'estich sol. (*deixa el quinqué a la taula.*)

RAFEL

(*ve un xich exitat, després d'una disbauxa*)

Don Ricart, dispènsim si'm presento de frach y corbata blanca, com si anés a un ball... Però uns amichs m'han invitat a un sopar y per no perdre temps he vingut aíxis mateix.

RICART

Jo l'he citat a n'aquesta hora, perque es la en que tots ja dormen aquí, y com que vostè solicitava que l'entrevista fos a soles...

RAFEL

Això mateix, a soles... y vaig al assumpte de dret. Me permet? (*indicantli una cadira.*)

RICART

Segui, segui.

RAFEL

(*seyent y deixant el barret sobre la taula*)

Vostè no seu? (*vol aixecarse*).

RICART

No; prefereixo... no's mogui, no.

RAFEL

Primerament voldría saber què ha pensat al rebre el meu volant escrit en llapis.

RICART

No he pensat rès. Declaro francament que no m'he molestat en volguer endavinar l'obgecte de la seva visita.

RAFEL

Molt bé. Donchs al grà... Díguim, don Ricart: no ha notat cap novetat a casa seva?

RICART

Novetat? Espliquis, espliquis...

RAFEL

No ha notat l'ausencia d'una persona que'l visitava casi a diari?

RICART

El seu fill, potser?

RAFEL

Precisament.

RICART (*ab calma*)

Sí, he observat que no venía... però com que va dirme que tenía molts malalts...

RAFEL

Si, això es veritat; però no es aquesta la causa que l'ha allunyat d'aquí y que'l seguirà allunyant.

RICART

(*mirantlo fixament*)

Donchs quína es?

RAFEL

(*procurant atenuar l'asperesa de la frasse ab una somrisa*) Perque la seva mare... y jo li hem aconsellat.

RICART

Còm? Però es possible! També donya Teresa! Y per quín motiu?

RAFEL

Nosaltres, don Ricart, ja sab qu'estàvem orgullosos del afecte que sentía pel nostre fill, però hem cregut prudent interrompre una familiaritat que podía ser perillosa.

RICART

Li prego que parli ab més claretat. Les seves manifestacions ambigues, necessiten una esplicació terminant.

RAFEL

En Ramon, degut al seu caràcter tímit y reservat, y per l'educació que ha rebut de la seva mare, segueix sent un noy gran sense experiencia ni reflexió y es molt natural, donchs, que la primera dòna ab la que ha tingut ocasió d'intimar una mica, li hagi fet perdre el cap.

RICART

Y què?

RAFEL

Donchs que's va enamorar.

RICART

Però de quí?

RAFEL

Y m'ho pregunta? De la seva germana!

RICART

(*ab sincera incredulitat, somrient desdenyosament y encongintse d'espatlles.*) De l'Isabel? Impossible!

RAFEL

Per què impossible?

RICART

Perque té més anys qu'ell.

RAFEL

Les dònes no tenen més edat que la que representen, y la seva germana, encara que sembli un miracle, està tant cambiada que sembla una nena. Vostè no va reflexionar, don Ricart, que'ls jochs més ignoscents, son terriblement perillosos segons en quines circunstancies! S'han vist a totes hores, han parlat ab llibertat... vostè ho ha ocasionat.

RICART

Jo?

RAFEL

Si, vostè que passava les hores fora de casa o mentres tant ells se quedaven devegades sols.

RICART

Si tot es tal com vostè conta, aprobo incondicionalment la seva conducta y encara que sento de debó l'aussencia del seu fill, reconech que lo més convenient es rompre per sempre aquesta familiaritat.

RAFEL

Ho creu així?

RICART

Sense cap dubte.

RAFEL

Donchs pera que tot acabi desseguida y per sempre, he vingut a parlar ab vostè, a fi de invocar la seva intervenció.

RICART

La meva intervenció? Per què? En Ramón no ha obehit les seves ordres?

RAEEL

Sí, ell, sí; ha promés oblidar... però en aquets casos. don Ricart, no n'hi ha prou ab el consentiment d'un... y es el cas que la seva germana... no's resigna.

RICART

(*ab sorpresa y indignació*)

Deu meu! Ah, infame! Ara m'esplico!...

RAFEL

Segurament ella no es tant culpable com el meu fill.

RICART

Li prego que no la defensi.

RAFEL

Les dònes ja sabem com son.

RICART

Però què es lo que vol? Què exigeix?

RAFEL

Donchs que no's conforma y potser ab l'esperansa d'atràurel de nou el persegueix constantment, atormentantlo ab cartes y recados. (*Ricart s'oprimeix el cap ab les mans.*) Vostè ja pot figurarse l'estat intranquil en que'ns trobem a casa, procurant evitar qualsevol bogería del nostre fill. Si ell hagués llegit l'última carta d'ella, segurament no ens hauría obehit.

RICART

L'han interceptat?

RAFEL

Sí.

RICART

Y la té aquí?

RAFEL

Sí. Me l'han donada al sortir de casa.

RICART

Dònguimela.

RAFEL

Això sí que no.

RICART

Per què?

RAFEL

Perque no puch.

RICART

Hem arribat a un punt en qu'es precís que jo sàpiga la veritat de tot.

RAFEL

Però si estich convensut de que tot lo que en ella diu son mentides.

RICART

No perdem temps; me l'ensenya o no?

RAFEL

Ja que vostè ho vol... Tinga, però li prego que tinga calma y que consideri que segurament ha sigut escrita en un moment de bogería.

RICART

Sí, sí. (*Don Ricart agafa la carta, s'apropa al llum y comensa a llegirla. Les seves faccions, mentres llegeix, expressen un dolor que va creixent y que's torna al fi astorament y aflicció; les seves mans tremolen convulses, les faccions se li contrauhen y's desencaixen els seus ulls. Quan acaba sembla que's queda exhauste; el bras que tenía la carta cau inerte y tot el cos revela una actitut de profonda postracció, ab la mirada extraviada y la veu tremolosa*). Es mare! Es mare!

RAFEL

No ho crega, don Ricart!

RICART

Però no ho ha llegit?

RAFEL

Sí, ho he llegit; però no es veritat.

RICART

El seu fill no es millor que aquesta desgraciada. Son l'un per l'altre. (*se cobreix la cara*

ab les mans; la carta queda sobre la taula.)

RAFEL

Jútgils com vulga. Però ara lo que convé es que vostè fassi valdre la seva autoritat de germà sobre ella y que la convenci, a fi de que deixi tranquil al meu fill.

RICART

(aixecant la cara que ha cambiat d'expressió y s'ha tornat dura y amenassadora. Parla ab veu resolta.) No, senyor Prats.

RAFEL

Còm? Ara diu que no?

RICART

Dich que no, perque per la carta he sabut alguna cosa més, molt important... en ella diu que'l seu fill havia jurat...

RAFEL

Això no es veritat!

RICART

Si no ho fos, ella no li recordaría. El seu fill la va trobar al costat meu, tranquila y honesta, y per ell l'Isabel se veu precipitada altra vegada en el mal camí que ja havía abandonat. És possible que'l seu fill puga eludir tanta responsabilitat?

RAFEL

El meu fill no pot oferir l'única reparació que vostè exigiría.

RICART

Per què?

RAFEL

Perque la seva germana durant el temps que ha estat fòra...

RICART

Què? Què ha fet aquesta desgraciada?

RAFEL

Segons la gent...

RICART

Y per això vostè ja creu que'l seu fill no està obligat a rès... ho creu aixís? (*ab calma aparent.*)

RAFEL

Naturalment!

RICART

(*De prompte dona un crit, se posa dret com una fera, agafa una cadira y fà ademàn de tiràrseli a sobre*) Miserable!

RAFEL

Don Ricart!

RICART

Fent un suprem esfors per dominarse y senyalantli la porta y ab veu primerament imperiosa y després tremolosa per l'emoció.) Fora de casa meva! Fora, o no responch de mi! Què aquest hàbit me protegeixi contra la temptació! Fora, mal home! Fora de casa meva! al carrer... (*Rafel segueix un segòn vacilant; després moviment d'espatlles d'indiferencia y fent una profonda reverencia se'n và primera esquerra.*

ESCENA IV

(*Don Ricart se passa les mans per la cara en actitut de muda desesperació. Pausa curta. Després, de prompte se dirigeix al fons, obra violentament les vidrieres, entra al menjador y s'atura davant de l'habitació d Isabel.*)

RICART (*cridant*)

Isabel! Isabel! (*Pausa, com si esperés contestació.*) Surt... desseguida. Depressa... com estiguis. (*altra pausa curta.*) Sí .. t'espero. (*baixa al*

prosceni, s'apropa a la taula agafa la carta y's queda dret, ab la mà sobre el cor com aturant les palpitacions. Isabel entra precipitadament a mitg vestir tenint en compte que totes les prendes han de ser blanques.)

ISABEL

(*ab naturalitat, peró un xich angustiada*)

Que't passa Ricart? Què tens? M'has espantat! Casi ja estava dormida! Te trobes malament? Vols alguna cosa?

RICART

(*quan está al seu costat li presenta la carta.*) Té!

ISABEL

(*ab sobressalt y retrocedint*)

La meva carta!

RICART

La coneixes?

ISABEL

Còm es que la tens tú?

RICART

Contèstem. (*amenassador*)

ISABEL

(*cambiant de tò y ab resolució ombrívola y desesperada.*) Sé lo qu'haig de fer... Adeu... (*actitut d'anarsen.*)

RICART (*ab energía*)

Espèrat!

ISABEL

(*Se deté un moment y després continua cap a la porta.*) Per què? Tot ha acabat! Deixem seguir el meu destí. No'm veuràs may més!

RICART

(*posantse davant de la porta*)

No, no sortiràs sense qu'abans parlem.

ISABEL

Y per què?

RICART

(*ab terrible decissió*)

Perque vuy que parlis. Perque vuy saber còm es la teva ànima, si algún frè, algún escrùpol, alguna repugnancia, l'han lliurada alguna vegada del vici y de la corrupció. Vuy saber qui ets, geni del mal de la meva vida! Y ara ho sabré, encara qu'hagi d'atormentarte per saber la veritat!

ISABEL

(*davant dels insults s'ha redressat desafiantlo ab la mirada.*) Y quan sàpigues la veritat, pobre germà!

RICART

Allavors jo mateix t'obriré la porta per llensarte fora, a lo desconegut, d'ahont no devíes haver tornat may! (*agafantla per un bràs*) Però ara vuy que't confessis, y't confessaràs... sino al germà, que per tú ha mort, al sacerdot que viu y pot jutjarte.

ISABEL

(*cayent als seus peus suplicant*)

Ricart, escòltem y tingues pietat. L'estimo, soch seva, y m'abandona! (*plorant desesperadament*).

RICART

L'estimes! Y aixís vols justificar la culpa! Però ni això es veritat! Tú no pots estimar Vas caure per vici!

ISABEL

No, t'ho juro!

RICART

Sí, per perversió sacrílega.

ISABEL (*ab espant*)

Què dius, Ricart?

RICART (*ab veemencia*)

Estimarlo! Desgraciada! Si tu l'haguessis estimat ab amor pur, qu'es ferma esperansa de l'esperit y no brutal desitg de la carn, hauríes amagat el teu sentiment com una vergonya, tement tant solsament qu'ell ho sospités; hauríes rebutjat les seves caricies, com temptacions infernals.

ISABEL (*ab desesperació*)

Vaig ser dèbil, Ricart. . t'ho juro... t'ho confesso... vaig perdre el cap... Tu no sabs lo qu'es sentir una passió que devora... es un deliri qu'esborra tots els pensaments, totes les reflecions... es sommiar ab els ulls molt oberts, com els bojos! La voluntat fuig, els sentits s'adormen y el cor es el que s'entrega, el que'ns pert!

RICART

(*ab veu trencada*)

Calla, calla, desventurada!

ISABEL (*com delirant*)

L'estimo! L'estimo ab tota l'ànima (*redressantse.*) Creume; es la meva única escusa.

RICART

No, no't crech!

ISABEL

T'ho juro per la memoria de la nostra mare!

RICART

No pronuncihis aquest nom, qu'es una blasfemia en els teus llavis! (*Isabel calla y el mira ab por; ell segueix parlant ab veu insegura y trencada.*) Encara que'l teu amor fòs cert, tampoch tindríes disculpa! Què n'esperaves d' aquest amor insensat?

ISABEL

No n'esperava rès... rès. Vaig voler resistir y no vaig poder!

RICART

No tens ni conciencia, ni cor!

ISABEL

Ricart... prou. Deixa que segueixi el meu trist camí. Els dos no podem compèndrens (*plorant*) Me veus desgraciada, dolorida y encara m'atormentes sense pietat! Es just que sigues ab mi tant sever, tu, que fà vint anys no vas dubtar en renegar de l'amor y de la vida, per ferte sacerdot!...

RICART

(*redressantse enèrgicament*)

Và ser una gran victoria!

ISABEL

Potser comprada a cambi de llàgrimes! Tu vas vence sacrificant altres afectes a la teva virtut. Jo en totes les meves culpes, sempre m'he sacrificat sola!

RICART

No, tu vas sacrificar lo més sagrat, la teva ignoscencia, la dignitat, l'honor y la salvació de la teva ànima de cristiana. (*Silenci penós, s'aparta alguns passos d'ella.*)

ISABEL

(*aixecant el cap, ab veu trencada y plorant*)

Ricart... escòltem... es l'última vegada que parlem. Demà estarè molt lluny d'aquí. May més sabràs de mí. Podràs viure tranquil y oblidarme! (*ab vacilació angoixosa.*) Si, Ricart... he sigut molt dolenta (*Don Ricart cau sobre una cadira y s'oprimeix el cap ab les mans.*) Però el meu pecat no es aquest, la meva culpa es haver estimat sincerament a un home, que jo creya m'estimava y a qui vaig confiarme en absolut. Và abandonarme. Vaig trobarme sola y vaig lluitar ab les més terribles necessitats de la vida. No vaig tenir valor per matarme!... (*inclina el cap y plora.*)

RICART

(*apenes aixecant el cap dolorosament*)

Y encara't vas atrevir a venir aquí!

ISABEL

Quan vaig venir a suplicarte una caritat de afecte, feya temps que havía romput les innobles cadenes que'm lligaven! Vaig conèixer la felicitat de ser la companya d'un home honrat, que va recullirme y que a copia de caricies meves y honradesa puríssima, và oblidar el meu passat trist y desgràciat. Vaig tenir una casa y Deu me và concedir l'alegría de ser mare...

RICART

(*turbat y enternit*)

Vas tenir un fill?

ISABEL

Escòltem, Ricart. (*després de les primeres paraules l'emoció la rendeix y acaba plorant desesperadament.*) Jo vaig ser per aquell home la més fidel de les dónes, la mes bona; ell m'estimava, jo aixís ho creya... obligat pel treball, per la vida miserable va ausentarse ..passà el temps y ens escrivíem... després no vaig tenir més noticies... estava altra vegada sola, abandonada. La miseria y la fam tornaven a presentarse com fatidichs espectres. Quantes humillacions, quants dolors per lograr un tròs de pà pel meu fill! Al cap de poch temps no podent resistir tantes privacions, và morir el meu pobre Ricart! (*l'ofega el plor y's deixa caure sobre una cadira. Don Ricart al sentir el seu nom aixeca el cap sorprés. Ella després d'una curta pausa continua parlant y plorant.*) Jo vaig estar molt malalta... al sortir de l'hospital, vaig creure poderme presentar davant teu. Malehida sía l'hora que'l cor va parlarme!... (*continúa plorant volent dominarse y diu en veu baixa:*) M'ofego... (*cau de la cadira a terra que-*

dant com morta. Don Ricart plora ab la cara entre les mans. La llum del quinquè s'ha anat apagant y queda l'habitació a les fosques. Pels vidres del balcò entra un raig de lluna. Aixeca el cap, mira el Sant Crist com interrogantlo y poch a poch el seu rostre adopta la expresió atònita extraviada, casi extàtica d'un iluminat. Ab un mohiment lent de cap, sembla qu'aproba un pensament intern y's gira per mirar al balcò iluminat per la lluna. Després, en veu baixa, diu:)

RICART

Isabel... (*ella continua inmòvil*) Isabel, ahont ets? (*s'aixeca y apenes veu qu'està a terra.*) Deu meu! Què tens? (*s'agenolla al seu costat, cridantla ansiosament*) Isabel. Isabel! Està desmayada! Deu misericordiós! Isabel. Isabel! (*l'aixeca y l'asseu en una cadira.*)

ISABEL

Què?... (*obrint apenes els ulls y ab veu debil.*)

RICART

Isabel. Gracies, Deu meu! No'm veus? Soch jo?

ISABEL

Sí. Però ahont estich?

RICART

(*ab afecte infinit*)

Estàs al costat del teu germà, del teu pobre germà, tant culpable com tu; en els brassos del sacerdot, que ha escoltat la teva confessió y t'ha perdonat!

ISABEL

Ay, Ricart! El meu cap!

RICART

Aixécat... vina... obrirem el balcó... l'aire't sentarà bè.

ISABEL

(*aixecantse apoyada en ell*)

Si, l'aire... un xich d'aire. (*Se dirigeixen els dos al balcò que obren; un raig de llum entra en l'habitació iluminantlo. Suspirant profondament.*) Ay! Quin consol!

RICART

Sí, l'aire ens reconforta (*pausa, indicantli ab la mà un punt llunyá a l'esquerra.*) Mira, Isabel. Veus cap allà a l'horitzò, unes ombres inmenses de color negra, que semblen les ones tranquiles del mar després d'una tempesta?

ISABEL

(*assombrada y somrient*)

Les montanyes?

RICART

(*en veu baixa y ab gran intensitat, com inspirat*)

Sí, les montanyes tranquiles y silencioses, ahont l'aire es més pur perque el cel està més aprop... no ho pots veure, però allà, en aquelles altures, dormen molts poblets de cases blanques y cada un d'aquets pobles tè la seva modesta iglesia, que'ls dematins de festa, llensa als quatre vents l'alegre repiqueig de les campanes, com un cant de victoria (*mirantla fixament y ab fè grandíssima.*) Isabel, vols venir ab mí? Vols acompanyarme allà dalt de les montanyes?

ISABEL

(*Ab entonació de desitg vivíssim somrient y juntant les mans.*) Ay Ricart, si això fòs possible!

RICART

Y per què no? Si jo ho demano...

ISABEL

Y tu ho vols, Ricart? Me vols al teu costat? No'm desprecies?

RICART

Jo despreciarte? No, Isabel. Te perdono y t'amparo ab tot el cor. Els dos junts, germana meva! Allà dalt, en mitg dels boscos verges, trobarem la tranquilitat que'ns falta y apendrem junts, lo que may hem sabut. Sacrificarnos! Es l'unica redempció y l'única veritat! (*Isabel apoya el cap en el pit de Ricart y aquest l'abrassa. Permaneixen aixís en grupu, l'home negre com una ombra; ella blanca com un fantasma y els dos iluminats per la lluna.*)

TELÓ

BIBLIOTECA "DE TOTS COLORS"

	Pessetes
La llàntia del odi, tragedia en quatre actes, per Gabriele d'Annunzio. Traducció de Salvador Vilaregut . . .	2
La fortuna boja, comedia en quatre actes, per Joseph Morató.	2
Papà ministre, drama en tres actes, per Gerolamo Rovetta. Traducció de Narcis Oller.	2
¡Por! comedia en un acte, per Felix Duquesnel. Adaptació de Narcis Sicars y Salvadó (agotada)	50
Els mestres contistes. Volum primer. (Ivan Tourgenieff, Hégésippe Moreau, Eça de Queiroz) (agotat) . . .	1
La campana submergida, rondalla escénica en cinch actes, per Gerhart Hauptmann. Traducció de Salvador Vilaregut	2
Les ales de cera, comedia en dos actes, per Manel Folch y Torres. . . .	1 50
Cor delator, monòlech, per Edgar Poe. Narració extraordinaria adaptada a la escena per A. Albert Torrellas. .	25
L'assumpció de Hannele Mattern, drama d'ensomni en dos actes, per Gerhart Hauptmann.	1 50
Els pobres menestrals, obra en tres actes, per Adrià Gual	2
Els mestres contistes, Volum segón. (Conan Doyle, Catulle Mendés) . .	1
Els picarols, rondalla de l'Alsacia en tres actes, per Erckmann-Chatrian. Traducció de Salvador Vilaregut. .	2

	Pessetes
Joventut de Príncep, comedia en cinch actes, per Wilehlm Meyer Forster. Traducció de Carles Costa y Joseph María Jordá.	2
Gent d'ara, comedia en dos actes, per Eduard Coca y Vallmajor	1 50
Un cop de vent, pas de comedia per Joseph Morató	50
Cavallería Rusticana, Escenes sicilianes, per G. Verga. Traducció de Carles Costa y Joseph M.ª Jordà. .	75
Rosa Bernd, drama en cinch actes, per Gerhart Hauptmann. Traducció de Martí Alegre y March Jesús Bertrán.	2
L'honor, topo en un acte, per Apeles Mestres.	50
Els mestres contistes. Volum tercer. (Carles Dickens. Nicolau Gogol.)	1
La familia Rocamora, drama en quatre jornades, per Pompeu Crehuet. . .	2
Un joch de cartes o Memorialistes ab lletra menuda, sainet en un acte, per Manel Folch y Torres.	75
El pobre Enrich, llegenda germànica en cinch actes, per Gerhart Hauptmann. Traducció catalana de March Jesús Bertràn	2
La morta, quadro dramàtich, per Pompeu Crehuet	1
L'enrenou del poble, quadro de costums en un acte, per Felip Palma. . . .	75
El comensar de les coses, comedia en quatre actes, per Joseph Morató .	2
Llibre del actor, per J. Ferràn Torras.	1
Flames en l'ombra, drama en tres actes, per A. Butti. Traducció catalana de R. N. Gatuellas y P. Pellicena. . .	2

Preu: 2 pessetes